

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697

ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או אריאל
ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטוירט ו/או רחלי אל-שי
רוזנפלד ו/או רותם בבלי דביר ו/או תמר באום ו/או אורי הס ו/או
דנה פרימור אזר

מרחוב יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054, 9136001
טל': 02-5000073; פקס': 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. שר הביטחון

2. צה"ל

3. ממשלת ישראל

4. היועצת המשפטית לממשלה

המשיבים 1-4 ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה
מרחוב צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 073-3925590; פקס': 02-6467011

5. הכנסת

ע"י ב"כ עוה"ד מהלשכה המשפטית בכנסת
ממשכן הכנסת, ירושלים
טל': 02-6408636; פקס': 02-6753495

המשיבים

עתירה למתן צווים על תנאי,

צו ביניים,

ובקשה לקיום דיון דחוף

מוגשת בזאת עתירה לבית משפט נכבד זה, למתן צווים על תנאי, צו הצהרתי ובקשה למתן צו ביניים, כנגד המשיבים 1-4, וכן ובקשה לקיום דיון דחוף בעתירה, והכל כלהלן:

א. צווים על תנאי

א.1. צו על תנאי כנגד המשיבים 1-4 מדוע לא יערכו לאכוף את חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות בטחון"), באופן שוויוני על כלל אזרחי המדינה, נוכח פקיעת פרק ג1 לחוק שירות בטחון, ובכלל זה מדוע לא יפעלו, בין היתר, כלהלן:

- א.1.א. יפעלו לגייס גיוס כללי של כלל המועמדים לשירות בטחון, לרבות תלמידי הישיבות;
- א.1.ב. יערכו לקליטת מלוא מחזור הגיוס והמיועדים לשירות בטחון במסגרת צה"ל;
- א.1.ג. יוציאו הנחיות מתאימות ללשכות הגיוס להיערכות לגיוס רחב היקף;
- א.1.ד. יוציאו הנחיות מתאימות למשטרה הצבאית.

א.2. צו על תנאי כנגד המשיבים 1-4 מדוע לא יתבטל סעיף 3 בהחלטת הממשלה מיום 25.6.2023 הקובע כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים (להלן: "ההחלטה"), וזאת לנוכח הטעמים הבאים, בהצטברותם ולחוד:

- א.2.א. נוכח העובדה כי ההחלטה המינהלית מנוגדת להוראות חוק שירות בטחון והיא יוצרת הסדר פטור גורף חדש בחוסר סמכות ברור ובניגוד לעקרון שלטון החוק;
- א.2.ב. נוכח היותה של ההחלטה מנוגדת להלכה שנקבעה בבית המשפט העליון בבג"ץ 3267/97 רובינשטיין נ' שר הביטחון, פ"ד (נב5) 481 (1998) (להלן: "בג"ץ רובינשטיין"), כי שר הביטחון לא יכול עוד ליטול לעצמו את הסמכות להכריע בסוגיית גיוס תלמידי הישיבות שתורתם אומנותם. זאת, מפני שמדובר ב"הסדר ראשוני", שעליו להיקבע רק בהחלטה של המחוקק;
- א.2.ג. נוכח היותה של ההחלטה פוגעת פגיעה חמורה בעקרון השוויון בפני החוק כפי שנקבע בהלכה הפסוקה בסוגייה זו, והיותה מקיימת מדיניות מפלה ואכיפה בררנית המבדילה בין דם לדם;
- א.2.ד. נוכח חוסר המידתיות הקיצוני שנפל בהחלטת ממשלה, אשר כל תכליתה מנוגדת לחוק ולדין השורר ביחס לסוגייה, וכן היותה לוקה בחוסר סבירות קיצוני.

ב. צו הביניים

כן, מתבקש בית משפט נכבד זה להוציא צו ביניים המשהה את כניסתו לתוקף של סעיף 3 להחלטת הממשלה שהתקבלה ביום 25.6.2023 לנוכח עמידתו בניגוד לחוק שירות הביטחון ובניגוד לפסיקת בית המשפט העליון בעניין.

כידוע, בבואו לבחון את השאלה האם להעניק צו ביניים אם לאו, מאזן בית המשפט הנכבד בין שני שיקולים עיקריים - מאזן הנוחות, וסיכויי העתירה, כאשר למאזן הנוחות מעמד בכורה ברור בין שני אלה. כך נקבע בבר"מ 8777/06 מפעלי תחנות בע"מ ואח' נ' הועדה המקומית לתכנון ובניה טבריה ואח' (נבו 19.11.2006): "על בית המשפט לשקול בבואו להכריע בבקשה למתן צו ביניים את סיכויי העתירה ואת "מאזן הנוחות"... שני השיקולים משפיעים האחד על השני... ואולם, אבן הבוחן העיקרית בסופו של יום היא בשיקולי "מאזן הנוחות"."

העותרת סבורה כי נסיבות העניין, בהן התקבל סעיף 3 בהחלטת הממשלה המהווה הסדר גיוס חדש מבלי שקיימת לו סמכות בחוק, והוא הסדר ראשוני כזה בעל השלכות מרחיקות לכת על מדינת ישראל הפוגע פגיעה חמורה בשוויון ומקיים מדיניות מפלה, מחייבות מתן צו הביניים המבוקש. זאת, על מנת למנוע כל מעשה עשוי, או הסתמכות כזו או אחרת, במידה והעתירה תתקבל.

בקשה זו עומדת בכפיפה אחת עם הבקשה לקיום דיון דחוף, אשר קיומו יבטיח כי צו ביניים, ככל שיינתן, יעמוד לזמן קצר בלבד.

ג. בקשה לקיום דיון דחוף

כן מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון בהול בעתירה, על רקע הצורך לברר בהקדם האפשרי את השאלות העומדות בבסיס העתירה, ונוכח העובדה כי סעיף 3 בהחלטת הממשלה מיום 25.6.2023 התקבל בחוסר סמכות חריגה, בניגוד גמור לפסיקת בית המשפט העליון ובפרט להלכה בבג"ץ רובינשטיין; והמדיניות המפלה והפוגענית העומדת בבסיסו – ומתוך כך פגיעתו בחמורה בשלטון החוק ובעקרון השוויון.

תוכן עניינים

4	הצדדים לעתירה.....	א.
5	מבוא.....	ב.
6	התשתית העובדתית.....	ג.
6	השתלשלות העניינים בגיוס תלמידי הישיבות.....	ג.1.
6	40 התלמידים שהפכו ל-40,000.....	ג.1.א.
7	פרשת רובינשטיין (1998).....	ג.1.ב.
7	פרשת חוק טל (2006 ו-2012).....	ג.1.ג.
8	בג"ץ 5823/12 – פקיעת הסדר הגיוס.....	ג.1.ד.
9	בג"ץ 1877/14 חוק השוויון בנטל (2017).....	ג.1.ה.
12	דיווחים כוזבים על נתוני גיוס ומסקנות צוות נומה.....	ג.1.ו.
12	פקיעת ההסדר בחוק שירות בטחון והחלטת הממשלה מיום 25.6.2023.....	ג.2.
14	מיצוי הליכים מטעם העותרת.....	ג.3.
16	הטיעון המשפטי.....	ד.
16	התשתית הנורמטיבית לעתירה – חוק שירות בטחון.....	ד.1.
17	החלטת הממשלה לוקה בחוסר סמכות והיא בניגוד להלכת בית המשפט העליון.....	ד.2.
18	הפגיעה בעקרון השוויון בפני החוק ויישום מדיניות מפלה של אכיפה בררנית.....	ד.3.
20	אי-הפעלת הסמכות ואי-נקיטת הליכים באופן שווה לוקה בחוסר מידתיות וסבירות קיצוני.....	ד.4.
22	סיכום.....	ה.

א. הצדדים לעתירה

העותרת:

העותרת היא עמותה, רשומה כדין, תנועה עצמאית ולא מפלגתית, המונה כ-65,000 חברים ופעילים ומציינת בימים אלו 33 שנים של עשייה ציבורית ומשפטית, בהן חרטה על דיגלה שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, עידוד ערכי שלטון החוק, שירוש נורמות בלתי ראויות במנהל הציבורי והשרשת נורמות ראויות של מנהל ציבורי תקין.

העותרת מתנגדת לאורך כל שנות קיומה לפגיעה הקשה בזכות לשוויון ולמתן הטבות שלטוניות בדמות אי-גיוס חרדים לשירות ביטחון על בסיס רקע דתי. כאלה המבחינות בין דם לדם בחובת השירות למדינה ויוצרות מדיניות של הפליה קשה ופגיעה בחירויות.

המשיבים:

1. המשיב 1 הוא **שר הביטחון**, אשר בסמכותו ובתחום אחריותו המיניסטריאלית לפעול בהתאם להוראות חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "**חוק שירות בטחון**") ופסיקת בית המשפט העליון בסוגיה.

2. המשיב 2 הוא **צבא ההגנה לישראל**, אשר לפתחו מונחות משימות ההיערכות לגיוס תלמידי הישיבות כמבוקש בעתירה ועליו לנקוט בהליכים כלפי משתמטים מגיוס לשירות ביטחון באופן שוויוני

ובהתאם להוראות חוק שירות בטחון ופסיקת בית המשפט העליון בסוגיה.

3. המשיבה 3 היא **ממשלת ישראל ה-37** שהחליטה על סעיף 3 להחלטה מספר 682 של הממשלה מיום 25.6.2023: "כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צרכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות, וזאת עד ליום 31 במרץ 2024". החלטה הנגועה בחוסר סמכות; פוגעת פגיעה קשה בעקרון השוויון; מקיימת מדיוניות מפלה ואכיפה בררנית; ומנוגדת חזיתית להוראות חוק שירות בטחון ופסיקת בית המשפט העליון בסוגיה.
4. המשיבה 4, **היועצת המשפטית לממשלה** (להלן: "היועמ"ש"), אשר מתפקדה ומסמכותה היא מייצגת את הממשלה בערכאות השונות, והיא שאמונה על ייצוג האינטרס הציבורי ושמירה על קיום הדין. היועמ"ש היא ששגתה כאשר קבעה כי סעיף 3 להחלטה מספר 682 של הממשלה אינה מקימה מניעה משפטית.
5. המשיבה 5 היא **הכנסת**, בית המחוקקים של מדינת ישראל. חברי הכנסת חוקקו את חוק שירות בטחון וקבעו בכוונה תחילה כי ההסדר הקבוע בפרק 1ג יהיה הוראת שעה מהותית, ויפקע מעצמו ביום 30.6.2023, בין היתר, עקב הפגיעה הקשה בעקרון השוויון ועקב האפשרות שהוא אכן לא ישג את מטרתו המוצהרת – גיוס תלמידי ישיבות לצה"ל. מסמכותה של הכנסת בלבד – לחוקק הסדר חלופי, או להותיר את חובת הגיוס הכללית על כנה.

ב. מבוא

"הפליה באשר ליקר מכל – החיים עצמם – היא הקשה שבאפלויות. האדם מוכן ליתן חייו להבטחת מולדתו. הוא אינו מצפה לכל טובת הנאה מכך. הוא מצפה רק לכך שגם אחרים ינהגו כמוהו".

בג"ץ 6427/02 **התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת**, פ"ד סא(1) 619, פסקה 41 לפסק-דינו של הנשיא ברק (2006).

6. שירות צבאי הוא חובה, אולי מהחובות הפוגעניות ביותר שיכולה חברה ויכולה מדינה להטיל על בניה ובנותיה. שירות צבאי משמעותו הפקעת שנים ארוכות מחיי האזרחים לטובת ההגנה על הציבור ומחויבות לשירות מילואים לאורך שנים רבות נוספות. שירות צבאי משמעותו הפקעת חירותם של האזרחים; פגיעה בכבודם – כבוד האדם, פגיעה באוטונומיה שלהם; הפקעת זכותם על גופם; הפקעת חופש העיסוק שלהם, והקשה מכל - סיכון שלמות גופם ואף סיכון ממשי לחייהם.
7. התייחס לכך כב' השופט אדמונד לוי ז"ל, בסעיף 5 לפסק-דינו בג"ץ 6427/02 **התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת**, פ"ד סא(1) 619:

"אך לא רק פגיעה בכבוד יש כאן. שכן, כפי שהראיתי לעיל, הדבר כרוך בפגיעה בזכויות-יסוד נוספות, ובהן הזכות להגנה על החיים, הזכות לחופש עיסוק, הזכות לפרטיות, החירות האישית, הקניין, וזכויות נוספות הנגזרות מהן – כולן זכויות המעוגנות בחקיקת-היסוד שלנו. הסדר נורמטיבי המעגן פגיעה בזכויות אלו חושף עצמו, אפוא, לביקורת חוקתית". [ההדגשה אינה במקור].

8. פגיעות קשות כאלה בזכויות היסוד של אזרחים, אינן יכולות להיות מוצדקות, אלא **בשוויון בחובת השירות** – חובת שירות המבוססת על ערך השוויון - חובה החלה על האזרחים כולם, ללא הבדל וללא אפליה.
9. אכן, ערך רב יש בחתירה להסכמה והימנעות מ"כפיית גיוס". אכן, לא כל אזרח יכול לשרת שירות זהה באופיו ובמידת הפגיעה שהיא פוגעת בזכויותיו. אכן, יש מקום להתחשב בצרכי הצבא ובצרכי

אוכלוסיות שונות לשירות בעל אופי ותוכן שונה ויש מקום לשקול ביסוס שירות אזרחי משמעותי מקביל, בתנאים מסויימים.

10. אך ליבת החובה חייבת להיות שוויונית שאם לא כן – הפגיעה הקשה איננה יכולה להיות מוצדקת, כמוסרית, כדמוקרטיה וכיהודית.

11. ואכן, בהתאם לכך פסק בית המשפט הגבוה לצדק בחודש פברואר 2012 כי חוק טל "אינו בא בגדרי הנְסָפֶל-החוקתי" היות והוא פוגע באופן בלתי מידתי "פגיעה אנושה בשוויון בין אזרחי המדינה בנושא של חיים ומוות כפשוטם." (כדברי השופט רובינשטיין בפסקה ד' לפסק-דינו בבג"ץ 6318/07 רסלר נ' כנסת ישראל (21.2.2012 נבו) (להלן: "בג"ץ רסלר והתנועה").

12. בהתאם לכך ההסדר שאפשר דחיית גיוס לתלמידי ישיבות הוכרז כבטל מיום 30.6.2023, ולמרות זאת אף ללא דבר חקיקה, מה שהיה הוא שיהיה, **מדינת ישראל איננה נערכת ואיננה פועלת לגיוס בני הישיבות**. עם או בלי הסדר חוקי האפליה קיימת הלכה למעשה.

13. מצב דברים זה איננו תקין, חוקתית, חוקית, ציבורית ומוסרית ועל כל אלו תבקש העותרת בעתירתה סעד. והכל כפי שיפורט להלן.

ג. התשתית העובדתית

ג.1. השתלשלות העניינים בגיוס תלמידי הישיבות

14. מיום הקמתה, נאלצת מדינת ישראל להגן ללא הרף על בטחון אזרחיה. לשם כך, הוקם ואוגד מיד עם קום המדינה צבא ההגנה לישראל. בשנת 1949 נחקק חוק שירות ביטחון, תשי"ט-1949, וחוק זה קבע לראשונה באורח מסודר חובת גיוס לצבא לכל אזרח ואזרחית. במהלך השנים שונה החוק המקורי לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986 (לעיל ולהלן: "חוק שירות ביטחון"), וכיום, חוק שירות ביטחון הוא אשר מסדיר את סוגיית הגיוס לצבא לשירות סדיר.

ג.1.א. 40 התלמידים שהפכו ל-40,000

15. לאחר קום המדינה, החליט ראש הממשלה ושר הביטחון דאז, מר דוד בן גוריון, לאפשר דחית גיוס לתלמידי ישיבות "שתורתם אומנותם". מטרתו של ההסדר אז, שהעניק פטור מגיוס לצבא לכ-400 תלמידי ישיבה, היתה שמירה על גחלת לימוד התורה, שכמעט כבתה בשואה אשר כמעט וכלתה את מפעל הישיבות במזרח אירופה.¹

16. בשנת 1958, בהנחיית מנכ"ל משרד הביטחון דאז – מר שמעון פרס – נקבעו נוהלי דחיית השירות בצורה מסודרת. באותה שנה כבר התייחס בן-גוריון, כשר הביטחון, לקושי החברתי הטמון בהסדר המפלה, באומרו כי:²

"זוהי קודם כול שאלה מוסרית גדולה אם ראוי הדבר, שבן אמא פלונית ייהרג להגנת המולדת, ובן אמא אלמונית ישב בחדרו ולומד בבטחה, כשרוב צעירי ישראל מחרפים את נפשם למות".

17. נקודת המפנה בהיקף הזכאים לדחיית השירות החל בשנת 1977, אז נקבע בהסכם הקואליציוני עם

¹ הועדה לגבוש ההסדר הראוי בנושא גיוס בני ישיבות דו"ח הוועדה (2000).

² מכתב מדוד בן-גוריון, ראש הממשלה, לד"ר יצחק אייזיק הלוי הרצוג, הרב הראשי האשכנזי, בעניין גיוס תלמידי הישיבות (10.11.1958).

אגודת ישראל כי יוסרו המגבלות על מספר מקבלי הדחייה, מספר הישיבות הכלולות בהסדר ותוקלנה באופן מהותי הדרישות מבעלי הדחייה. **כך נפרץ הסכר, ופטור "תורתו אומנתו" הפך מהסכס פוליטי שולי הנוגע למאות בודדות של אזרחים, לתופעה עצומה בהיקפה שפוטרת רבבות תלמידים מגיוס בכל שנה.**³

ג.1.ב. פרשת רובינשטיין (1998)

18. בשנת 1998, קבע בית המשפט העליון בבג"ץ 3267/97 **רובינשטיין נ' שר הביטחון**, פ"ד נב(5) 481 (1998) (להלן: "**בג"ץ רובינשטיין**"), כי שר הביטחון לא יכול עוד ליטול לעצמו את הסמכות להכריע בסוגיית גיוס תלמידי הישיבות שתורתם אומנותם. זאת, מפני שמדובר ב"הסדר ראשוני", שעליו להיקבע בהחלטה של המחוקק, ולא ניתן להפקיד את מפתח ההפעלה להסדר בעל חשיבות ציבורית וחברתית כה גדולה בידיה של הרשות המבצעת (להרחבה ראו: יואב דותן, "הסדרים ראשוניים ועקרון החוקיות החדש" **משפטים** מב תשע"ב, 444 (2012)).

19. בבג"ץ **רובינשטיין** בית המשפט הנכבד עמד על כך שסמכותו של שר הביטחון ליתן פטור משירות בטחון, צריכה להיעשות במשורה – ולא באופן גורף לעשרות אלפי תלמידי הישיבות – שם עשה שר הביטחון שימוש בסמכות המוקנית לו מכוח סעיף 36 כדי לפטור באופן גורף את תלמידי הישיבות:

"עלינו לפרש את סמכותו של שר הביטחון על רקע הצורך להגשים, בדרך פרשנית, את הכלל הבסיסי בדבר הסדרים ראשוניים. פרשנות זו מובילה אותנו למסקנה כי סמכותו של שר הביטחון צריכה להיות מופעלת בעקבות ההכרעות החברתיות הקשות שיתקבלו אצל המחוקק. שר הביטחון עצמו אינו רשאי ליטול לעצמו סמכות הכרעה זו" [פס' 40 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק, בבג"ץ **רובינשטיין**].

20. במילים אחרות, בבג"ץ **רובינשטיין**, כבר נקבע בבית המשפט הנכבד, בהרכב של 11 שופטים, כי: **הסמכות ליתן פטור גורף מגיוס לבני הישיבות לא נתונה לשר הביטחון, וכי יש לחוקק חוק שיסדיר את העניין. בהיעדר חקיקה של הכנסת, אין לשר הביטחון כל סמכות לכפות הסדר גיוס מפלה הפוגע פגיעה אנושה בעקרון השיוויון – וכל פגיעה בזכות יסוד עליה להיעשות בחקיקה של הכנסת.**

21. בעקבות פסיקת בית המשפט העליון בבג"ץ **רובינשטיין**, מונתה בשנת 1999 ועדה ציבורית, בראשות השופט (בדימוס) צבי טל. הוועדה נתבקשה להמליץ על הדרך החוקית להותיר את המצב על כנו, ולאפשר את המשך ההבחנה בגיוס תלמידי ישיבות – ולעגן את הענקת הפטור לתלמידי הישיבות לצה"ל מידי שר הביטחון בחקיקה ראשית באופן ראוי.

22. בהתבסס על דו"ח וועדת טל, חוקקה הכנסת את חוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002 (שזכה לכינוי "**חוק טל**"), אשר אפשר את המשך דחיית השירות של תלמידי הישיבות בתנאים מסוימים.

ג.1.ג. פרשת חוק טל (2006 ו-2012)

23. חוקתיות חוק טל נתקפה לראשונה בבג"ץ 6427/02 **התנועה לאיכות השלטון נ' הכנסת** (נבו 11.5.2006) (להלן: "**בג"ץ חוק טל**"). שם, קבע בית המשפט הנכבד כי הסדר הגיוס פוגע קשות בכבוד האדם של בני קבוצת הרוב המחויבת בשירות צבאי. למרות זאת, העתירה נדחתה, מפני שבית

³ אסף מלחי "אתגרי "צבא העם": גיוס החרדים לצה"ל בראי הזמן" 18 הפרלמנט (המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2018). לשם המחשה, בשנת 1968 מספר דחויי הגיוס עמד על כ-4,700, בשנת 1985 על כ-16,000 ובשנת 2015 על כ-63,000.

המשפט ביקש להעניק לחוק "הזדמנות ראויה" להגשים את מטרותיו, וקבע כי מידתיות הפגיעה בשוויון תיבחן במבחן הזמן.

24. בשנים אלו, חוק טל עורר סערה ציבורית חסרת תקדים, שהקימה גל מחאה ארצי נרחב תחת הדרישה לשוויון בנטל הגיוס. המאבק הציבורי, שכונה "מחאת הפראיירים", הביא להפגנות בכל הארץ, הקמת תנועות מחאה, שביתות תלמידים בבתי הספר ועצרות תמיכה של רבבות שקראו בקול אחד לגיוס חובה לכל אזרח ואזרחית, ללא יוצאי דופן.⁴

25. מקץ עשור לחקיקת חוק טל, בשנת 2012, הכריע בית המשפט העליון כי חוק טל אינו חוקתי במסגרת בג"ץ 6318/07 **רסלר נ' כנסת ישראל** (21.2.2012 נבו) (להלן: "**בג"ץ רסלר והתנועה**"). במסגרת פסק הדין, בית המשפט הנכבד קבע כי החוק מעגן בפועל את ההסדרים הבלתי חוקתיים שקדמו לו, וכי אין בכוחו של ההסדר הקבוע בחוק להשיג את תכליותיו, ובראשן – צמצום אי-השוויון בנטל הגיוס. זאת, בשל קיומם של חסמים אינהרנטיים בחוק – העדר אמות מידה לביצועו של החוק; שיקול הדעת הרחב שהעניק החוק לרשות המבצעת במידת ואופן יישומו; מרחב הבחירה הנרחב שנתר לתלמידי הישיבות בשאלת הגיוס; ובעיקר – העלייה המתמדת הנצפית במספר החרדים המצטרפים להסדר "תורתו אומנותו" מאז חקיקת החוק.

26. על כן, בית המשפט הנכבד פסק בבג"ץ חוק טל, כי הכנסת לא תוכל להאריך את תוקף החוק, ודינו בטלות.⁵

ג.1.ד. בג"ץ 5823/12 – פקיעת הסדר הגיוס

27. העתירה בבג"ץ 5823/12 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הבטחון** (אר"ש, 1.4.2014), הוגשה על ידי העותרת דכאן בסמוך לפקיעת תוקפו של חוק טל ועל רקע העובדה שהכנסת לא פעלה לחוקק הסדר חלופי בתקופה שבית המשפט הנכבד הקציב לה בפסק דינו **בבג"ץ רסלר והתנועה**.

28. במהלך הדיון בבג"ץ 5823/12 ניתנו שני צווי ביניים על ידי בית המשפט הנכבד שדן במותב של תשעה שופטים. צו הביניים הראשון ניתן ביום 22.8.2013. **הצו מנע**, החל מיום הינתנו, הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלוונטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של בני ישיבות. **צו הביניים השני** ניתן ביום 4.2.2014 (בדעת רוב). מכוחו של צו זה נאסר על הממשלה לבצע העברות כספים לצורך תמיכה במוסדות תורניים, ביחס לתלמידי מוסדות תורניים ילידי השנתונים 1994, 1995 וחציו הראשון של שנתון 1996, אשר קיבלו צו גיוס למועדים שונים החל מחודש אוגוסט 2013, ואשר לא התייצבו לגיוס בשל החלטות כלליות לדחות את מועד התייצבותם (ראו פסקה 2 לפסק הדין בבג"ץ 5823/12).

29. העותרת תציין, כי בשנה וחצי שלאחר פקיעת חוק טל, על בסיס פסיקת בית המשפט בבג"ץ **רסלר והתנועה**, לא עמד כל הסדר גיוס ייחודי לתלמידי הישיבות. בתקופה זו, רשויות הצבא ציינו בפני התנועה כי אחוז המתייצבים לצו ראשון בקרב תלמידי הישיבות אשר זומנו ללשכות הגיוס לאחר פקיעת תקפו של חוק טל, עמד על כ-89%.⁶

⁴ ראו, למשל: מיקי פלד והדר קנה "עשרות אלפים הפגינו בת"א": "להכניס את כולם למעגל החובות" **כלכליסט** (7.7.2012) https://www.calcalist.co.il/local/articles/0_7340_L-3576380_00.html; "השמייניסטים שבתו במחאה על חוק טל" **חדשות 2** (29.1.2012) <https://www.mako.co.il/news-israel/education/Article-b07flab6ea82531018.htm>

⁵ בג"ץ 6298/07 **רסלר נ' כנסת ישראל**, סה(3) 1, פס' 57 לפסק דינה של הנשיאה ביניש (2012).

⁶ מכתב מענה לפניית התנועה לאיכות השלטון מאת רס"ן עדי אברהם, רמ"ד תכנון, מנהל וכח אדם וסא"ל ענבל דה-פז, רע"ן יעוז כ"א ופרט בצה"ל (3.6.2013).

העתק מענה לפניית התנועה לאיכות השלטון מאת רס"ן עדי אברהם, רמ"ד תכנון, מנהל וכח אדם וסא"ל ענבל דה-פז, רע"ן יעוץ כ"א ופרט בצה"ל, מיום 3.6.2013, מצורף ומסומן כנספח ע/1.

30. הדיון בבג"ץ 5823/12 נערך כאשר ברקע הדברים התנהל בכנסת מהלך לחקיקת הסדר חלופי, שיבוא תחת חוק דחיית השירות. ביום 19.3.2014 הודיעו המשיבים המיוצגים על ידי פרקליטות המדינה כי ביום 12.3.2014 התקבלו בכנסת ובית המשפט הנכבד הודיע על מחיקת העתירה.

ג.1.ה. בג"ץ 1877/14 חוק השוויון בנטל (2017)

31. בשנת 2013, עם קום ממשלת ישראל ה-33, המדינה ביקשה להסדיר את סוגיית גיוס תלמידי הישיבות, ולחוקק הסדר קבוע לגיוס תלמידי הישיבות. על כן, מונתה ועדת פרי, בראשות השר דאז יעקב פרי, אשר גיבשה המלצות לעניין ניסוח הסדר חדש. ההמלצות גובשו לכדי הצעת חוק, אשר נידונה בוועדה מיוחדת שהוקמה לדיון בהצעת החוק, בראשות חה"כ איילת שקד. ועדת שקד ניהלה עשרות דיונים בהצעת החוק, וביום 12.3.2014 התקבל בקריאה שנייה ושלישית בכנסת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 19), התשע"ד-2014 (להלן: "תיקון 19").

32. הכנסת ה-19 התפזרה חודשים ספורים לאחר קבלת תיקון 19 בכנסת. התיקון הנ"ל עורר דיון ציבורי נרחב בסוגיית גיוס תלמידי הישיבות, ועם כינון הממשלה ה-34 הוחלט לאור המבנה הקואליציוני דאז על ריכוך נוסף של הסדר גיוס תלמידי הישיבות. בהתאם, ביום 24.11.2015, הצביעה הכנסת והתקבל חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 21), התשע"ו-2015 (להלן: "תיקון 21"), אשר הוסיף על ההסדרים שנקבעו בתיקון 19. בין השאר, תיקון 21 האריך באופן ניכר את תקופות ההסתגלות שבחוק ודחה את האפשרות להטלת סנקציות פליליות על תלמידי הישיבות.

33. במסגרת תיקונים 19 ו-21 לחוק שירות ביטחון (להלן: "חוק השוויון בנטל"). חוק השוויון בנטל ביקש לקבוע מנגנון במסגרתו הממשלה קובעת יעדי גיוס קולקטיביים בעבור הציבור החרדי כולו, אשר יאפשרו ליתר לומדי התורה להמשיך ולדחות את גיוסם על פי הנוהל הקבוע בחוק (בכפוף לעמידה במספר תנאי דחייה אישיים המנויים בחוק). לפי חוק השוויון בנטל, מנגנון זה פועל על בסיס הבחנה בין שתי תקופות זמן – תקופת ההסתגלות הראשונה (שאורכה כ-6 וחצי שנים) ותקופת ההסתגלות השנייה (שאורכה כמעט 3 שנים), ולכאורה בכל אחת מן התקופות קיים הסדר נורמטיבי אחר שחל על תלמידי הישיבות מבחינת חובת הגיוס שלהם לאור העמידה ביעד הגיוס הממשלתי השנתי.

34. חוקתיותו של חוק השוויון בנטל עמדה למבחן במסגרת בג"ץ 1877/14 התנועה לאיכות השלטון נ' הכנסת (נבו 12.9.2017) (לעיל ולהלן: "בג"ץ 1877/14"),⁷ ושוב הכריע בית המשפט העליון, כי הסדר הגיוס כפי שנקבע בחוק השוויון בנטל איננו חוקתי. בית המשפט צעד בקרקע החרושה זה מכבר בידי שופטי בית המשפט העליון לדורותיהם, וקבע כי הסדר הגיוס פוגע בזכות החוקתית לכבוד האדם בהיותו מפלה ופוגע בשוויון, שכן הוא יוצר הבחנה ללא שוני רלוונטי, על בסיס השקפת עולם דתית, בחובת הגיוס לצה"ל.

35. בפסק דינה של הנשיאה (בדימוס) מ' נאור, נקבע כי בהסדר הגיוס "פגמים גנטיים" שפוגעים ביכולתו האפקטיבית להשיג את תכליותיו המרכזיות, ובראשן צמצום אי-השוויון בגיוס לצבא. על בסיס שלושה נימוקים מרכזיים שנפרט להלן, קבע בית המשפט העליון כי חוק השוויון בנטל לא עמד

⁷ בג"ץ 1877/14 התנועה לאיכות השלטון נ' הכנסת (נבו 12.9.2017) (להלן: "בג"ץ התנועה לאיכות השלטון").

במבחני פסקת ההגבלה, ופגע פגיעה בלתי מידתית בזכות לשוויון.

36. ראשית, בית המשפט העליון קבע כי בעבור רוב תלמידי הישיבות, ולאורך רוב תקופת תחולת החוק, הסדר הגיוס נותר וולנטרי לחלוטין וכפוף לשיקול דעתם של המיועדים לגיוס. עובדה זו הפכה את החוק ל"חסר שיניים", ומהוראותיו נעדרו כל סנקציות ממשיות שמעניקות לחוק ממד של כוח כופה. כמו כן, החוק המשיך להקנות סמכות רחבה לשר הביטחון להמשיך ולדחות את גיוסם של תלמידי הישיבות, אשר באופן פוטנציאלי הקהתה את חדות שיניו של החוק, והטילה סימן שאלה על כך שמי מתלמידי הישיבות יידרש להתגייס בפועל בסופו של עניין.⁸

37. שנית, נפסק כי הסמכות הרחבה שהקנה חוק השוויון בנטל לשר הביטחון, אשר העלתה תהיות על אופן יישום החוק, פגעה באופן פוטנציאלי בכלל בדבר הסדרים ראשוניים. בית המשפט כבר קבע זה מכבר כי שאלת גיוס תלמידי הישיבות טעונה החלטה של הרשות המחוקקת, וכי הכנסת אינה יכולה להתפרק משיקול דעתה ולהעביר את מפתח ההפעלה של הסדר הגיוס לידי הרשות המבצעת. זאת, בשל היות ההסדר נורמה שקובעת אמות מידה לפתרון של הכרעות גורליות, עקרוניות ומהותיות.⁹ על כן, בית המשפט הצביע על קושי מהותי בכך שהחוק המשיך, כקודמו, להפקיד בידיו של שר הביטחון שיקול דעת בלתי מוגבל בשאלת יישום החוק.¹⁰

38. שלישית, נקבע בפסק הדין כי חוק השוויון בנטל לקה בכשל מבני חמור, בכך שלא הניח הסדר קבע שתכליתו פתרון הבעיה בטווח הארוך, ולא הגדיר כל יעד ברור אליו צועד הסדר הגיוס. בית המשפט קבע שהסדר הגיוס בחוק לא קבע מטרות, ועל כן וודאי שלא ישיגן. כך, העמימות המובנית בחוק לגבי עתיד הסוגיה, העלתה ספק בדבר מידת נחישות המחוקק להביא לצמצום אי-השוויון בפועל.¹¹

39. מלבד כל האמור, הנשיאה (בדימוס) נאור ושופטים נוספים בהרכב הצביעו על קשיים נוספים הכרוכים בהסדר: כך, בית המשפט הנכבד ביקר את ההגדרה המרחיבה של החוק למונח "חרדי" שגיוסו נחשב לטובת מכסות הגיוס – הגדרה מרחיבה זו, לשיטת בית המשפט, עלולה לייצר מצג שווא של עלייה במספר המתגייסים, שיעניק תעודת כשרות למשטר של אי-גיוס; הוצב סימן שאלה על חוקתיות ההסדר במסגרתו מתאפשרת דחייה אוטומטית של הגיוס עד לגיל 21; בית המשפט אף הביע חוסר נוחות כללית ממנגנון "מכסות" הגיוס, אשר "מעורר שאלות תיאורטיות ומעשיות כבדות משקל שעשויות להצדיק חשיבה מחודשת על מודל זה"; בית המשפט ביקר בחריפות את העדרן של סנקציות כלכליות ממשיות על מוסדות חינוך חרדיים; את משך הזמן הארוך של תקופות ההסתגלות; את מדיניות "השנה הקובעת" שמעניקה דה-פקטו חסינות מפני גיוס לתלמידי ישיבות החל מגיל 21.¹²

40. ביחס לבטלות ההסדר האחרון לדחיית ופטור מגיוס לתלמידי הישיבות, קבע בית המשפט הנכבד בבג"ץ 1877/14, כי ביטולו של פרק 1ג לא יכנס לתוקפו באופן מידי, כי אם לאחר שנה, דהיינו ביום 12.9.2018 – פרק זמן ארוך ביותר – אשר נועד להוות "תקופת התארגנות" לרשויות הצבא ולכנסת. כך הסבירה זאת כב' הנשיאה נאור ז"ל בפסי' 104 לפסק דינה:

⁸ שם, פסי' 59–63 לפסק דינה של הנשיאה (בדימוס) נאור.

⁹ בג"ץ רובינשטיין, לעיל ה"ש 4, פסי' 24 לפסק דינו של השופט ברק.

¹⁰ בג"ץ התנועה לאיכות השלטון, לעיל ה"ש 8, פסי' 64 לפסק דינה של הנשיאה (בדימוס) נאור.

¹¹ שם, פסי' 71 לפסק דינה של הנשיאה (בדימוס) נאור.

¹² שם, פסי' 99 לפסק דינה של הנשיאה (בדימוס) נאור.

"פרק הזמן שנקבע הוא ארוך, ולא בכדי. תקופת התארגנות זו עשויה להיות נחוצה לרשויות הצבא ולמערך השירות הלאומי-אזרחי. בפרט היא נועדה להקנות לכנסת פרק זמן ראוי כדי לדון כנדרש בהסדר החוקי שלדעתה צריך לחול לגבי גיוסם של תלמידי הישיבות ובכלל זה לתת סיפק בידה לחוקק חוק חדש ככל שהיא תראה צורך בכך. [...] אם יוחלט להנהיג הסדר גיוס מיוחד לתלמידי הישיבות, החורג מהוראותיו של חוק שירות ביטחון, יהא עליו לעלות בקנה אחד עם העקרונות המנחים שנקבעו בפסיקה."

41. כחודשיים לפני מועד בטלות החוק על פי החלטת בית המשפט, הגישה המדינה ביום 15.7.2018, בקשה לדחיית מועד קיום פסק הדין בשבעה חודשים נוספים. הייתה זאת בקשת ארכה ראשונה מני רבות אשר ביקשו משיבי המדינה מבית המשפט הנכבד. בכל פעם העלתה המדינה שלל טענות מן היקב ומן הגורן מדוע יש להיעתר באופן חריג ומיוחד לבקשת ארכה נוספות לדחיית מועד קיום פסק הדין בעתירה. בית המשפט הנכבד נעתר לבקשת משיבי המדינה כדי שיינתן להם די הזמן לחוקק הסדר גיוס חדש לתלמידי הישיבות, וכך מועד קיום פסק הדין נדחה שוב ושוב במשך למעלה **מחמש** **שנים**.

42. על אף כלל בקשות הדחייה למועד קיום פסק הדין, ולאחר שאלו כלל לא עסקו בניסיון לחוקק הסדר גיוס חדש, הוגשה ביום 15.2.2023, בפעם **החמש עשרה במספר**, בקשה נוספת לדחיית מועד קיום פסק הדין. כך, לפי משיבי המדינה בבקשה שהגישו ביום 15.2.2023: "נדרשת ארכה בת כחמישה חודשים וחצי, עד ליום 31.7.2023, תום כנס הקיץ של הכנסת, לשם השלמת הליך החקיקה".

43. העותרת בתגובתה מיום 19.2.2023 ביקשה להתנגד לבקשת משיבי המדינה לדחות את מועד קיום פסק הדין. כך, וכפי ששבה והתריעה בארבע עשרה בקשות הדחייה הקודמות, ציינה העותרת כי מובטח שגם בקבועי הזמן המבוקשים כעת, לא יקיימו המשיבים את פסק הדין. זאת, מאחר שהם מנמעים מלדון בסוגיה ולחוקק כנדרש מהם.

44. ביום 22.2.2023 פרסם בית המשפט הנכבד את החלטתו:

"מן הסיבות המפורטות בבקשה מיום 15.2.2023, ובלא שנעלמה מעינינו התנגדות חלק מן העותרים, אנו מורים על דחיית מועד בטלותו של פרק ג'1 לחוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 ליום 31.7.2023."

45. והנה, בבדיקה שערכה העותרת בחודש האחרון, עלה כי לשון החוק עצמו, בסעיף 26 לחוק שירות בטחון, קובעת מנגנון פנימי אשר מביא לבטלות החוק מעיקרו כבר ביום 30.6.23 (וכפי שיוסבר להלן). הווה אומר, הוראות חוק שירות ביטחון עצמן מייטרות את מועד כניסתו לתוקף של פסק הדין בעתירה דן, שכן החל מיום 30.6.2023 ההוראות המסדירות את מתן הפטור לתלמידי הישיבות – יהיו בטלות.

46. העותרת הבהירה בהודעתה לבית המשפט הנכבד מיום 12.6.2023 כי כניסת מועד בטלותו לפי בקשת הדחיה שהוגשה על ידי משיבי המדינה והחלטת בית המשפט הנכבד לא תהיה רלוונטית עוד החל מיום 30.6.2023 עקב פקיעת תוקף ההוראות מעצמן.

47. משיבי המדינה אישרו את האמור בהודעתה של העותרת והוסיפו כי "בסוגיה הנדונה התקיימו התייעצויות בקרב גורמי המדינה הרלוונטיים עוד בטרם הוגשה הודעת העותרת, ובכוונת גורמי המדינה הרלוונטיים היה לעדכן את בית המשפט הנכבד במצב הדברים הני"ל".

48. ביום 27.6.2023, פרסם בית המשפט את החלטתו כי "בהמשך להודעת העותרת בבג"ץ 1877/14 ובהינתן עמדת משיבי הממשלה בתגובתם מיום 25.6.2023, מצאנו להבהיר כי בהתאם להוראות פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, הסדר דחיית השירות הקבוע בו פוקע

ג.1.ו. דיווחים כוזבים על נתוני גיוס ומסקנות צוות נומה

49. לשם השלמת התמונה, רואה העותרת חובה לציין פרשה נוספת שהתרחשה באותן השנים וקשורה אף היא לנושא גיוס תלמידי הישיבות – ועניינה בדיווחים כוזבים שהועברו על ידי הצבא לגורמים הרלוונטיים במשרדי הממשלה.

50. בשנת 2019 התעורר החשש בצה"ל כי ישנם זיופים או שגיאות בספירת המתגייסים החרדים בצה"ל. בעקבות כך, נערכו בדיקות נוספות שממצאיהן העלו כי קיימים כשלים מהותיים באופן ספירת המתגייסים לטובת מילוי מכסות הגיוס, והמידע שהעביר הצבא לגורמים הממשלתיים לא שיקף את המציאות לאשורה. אי לכך, בשנת 2019 הורה הרמטכ"ל רב אלוף אביב כוכבי, על הקמת צוות בדיקה לבחינת הסוגיה ולאיסוף הנתונים בסוגיית מספר המתגייסים החרדים לצה"ל, בראשות האלוף (במיל.) רוני נומה.¹³

51. למען הגילוי הנאות, נציין כי התנועה והח"מ זומנו לדבר בפני צוות נומה ביום 31.12.2019, במסגרת תהליך איסוף הנתונים ושלב שמיעת העדויות של הצוות.

52. צוות הבדיקה קבע כי ספירת החיילים "החרדים" נערכה על ידי הגורמים המקצועיים באכ"א בפרשנות מרחיבה שחרגה מהגדרות החוק, באופן מודע, מכוון ושיטתי. בנוסף, נמצאו תקלות בספירה שנבעו מרשלנות מקצועית חמורה, וצוות הבדיקה הצביע על כשלים מערכתיים, מקצועיים ופיקודיים חמורים.

53. הסיבה המרכזית לדיווחים הכוזבים, שבין היתר ניתנו גם לבית המשפט הנכבד בהליך המשפטי בבג"ץ 1877/14, לפי מסקנות צוות הבדיקה, הייתה חריגה של גורמים באכ"א מההגדרה בחוק למושג "חרדי", אשר הלכה והתרחבה עם הזמן, והביאה להטיות בספירה ולנתוני גיוס גבוהים באופן משמעותי מאלה שהיו בפועל. יתר על כן, **הצוות קבע כי ישנן בעיות מהותיות בהגדרה הקיימת בחוק ל"חרדי"**, אף בלא פרשנות מרחיבה. הגדרה זו, כפי שהתנועה תרחיב על כך גם בהמשך, מייצרת מורכבות בתהליך הספירה, בנראות הציבורית ובמהות הדיווח. זאת, מפני שההגדרה מבוססת על הרקע של המתגייס כחרדי בעבר, ולא על השקפתו ואורחות חייו בהווה, ומבוססת על "זיקה" לעולם על חרדי ולא על השתייכות לעולם החרדי.

54. כמו כן, צוות הבדיקה מצא כי צו שר הביטחון שכולל רשימת מוסדות לימוד חרדיים מוכרים לצורך עמידה ביעדי הגיוס נחתם לראשונה בשנת 2014 ולא עודכן מאז ועד היום; על פי מסקנות הצוות, אי-עדכון זה, היה אחד הגורמים המרכזיים להטיות בספירה.

ג.2. פקיעת ההסדר בחוק שירות בטחון והחלטת הממשלה מיום 25.6.2023

55. פרק ג1 לחוק שירות בטחון, מסדיר את הסמכות החוקית ליתן דחיית שירות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בגיוס לצבא.

56. כך, סעיף 26 ביסמין ה' לחוק שירות בטחון מעניק לשר הביטחון את הסמכות לדחות בשנה את גיוסו של תלמיד ישיבה ככל ומתקיימים לגביו התנאים לדחיית שירות כאמור בסעיף 26כג לחוק

¹³ צוות הבדיקה בנושא נתוני גיוס חרדים לצה"ל דו"ח מסכם 2 (2020).

שירות ביטחון, וזאת עד להגיעו של המיועד לשירות ביטחון לגיל 21. בנוסף נקבע בסעיף 26כב(ג) כי שר הביטחון רשאי להאריך את מתן הפטור למיועד לשירות ביטחון אל מעבר לגיל 21 כאמור בסעיף 26, עד לגיל 26.

57. יחד עם זאת, סעיף 26 לחוק שירות ביטחון קובע כי תקופתו האחרונה של ההסדר ביחס לדחיית שירותם של תלמידי הישיבות תהיה התקופה שתחול:

”התקופה שמיום ט’ בתמוז התש”ף (1 ביולי 2020) עד יום י”א בתמוז התשפ”ג (30 ביוני 2023)”.

58. אם כן, בתקופת ההסתגלות השנייה, רשאי שר הביטחון לפי כל האמור ולפי הוראות חוק שירות בטחון לתת פטור מגיוס למיועד לשירות ביטחון רק ובמידה והתקיימו התנאים של תלמיד ישיבה בסעיף 26כג לחוק שירות ביטחון. **אולם, סמכות זו, למתן פטור מגיוס, עומדת בעינה רק בתוך תקופת ההסתגלות ועד ליום 30.6.2023 כמצוות החוק.**

59. למעשה, תקופת ההסתגלות השונות כשמן כן הוא – הסתגלות. חוק שירות ביטחון נעדר הסדר קבע הנוגע לגיוס תלמידי הישיבות לאחר תום תקופת ההסתגלות, ביום 30.6.2023.

60. בפסק הדין בבג”ץ 1877/14, דן בית המשפט הנכבד בשאלה העתידית של **מה יקרה ביום שאחרי ה- 30.6.2023**. עמדה על כך כב’ הנשיאה (כתוארה אז) מ’ נאור בפסקה 67 לפסק דינה:

”תקופת ההסתגלות השנייה מסתיימת ביום 30.6.2023 (סעיף 26 לחוק). **בחוק שלפנינו אין כל הוראה מפורשת לגבי הדין שיחול לאחר אותו יום.** המשיבים טענו כי מדובר ב”הוראת שעה” (או “הוראת שעה מהותית” כלשונה של המדינה (פיסקה 8 לתשובתה מיום 3.4.2016)). זאת, אף שהדבר לא מצוין בכותרתו של החוק ולמרות שאין בו סעיף מיוחד שעוסק בתוקפן של הוראותיו של הסדר הגיוס החדש, בשונה מהמקובל במקרים אחרים שבהם ביקש המחוקק ליצור הבחנה בין חוק “רגיל” לבין חוק זמני במהותו. **מכל מקום, ביום 30.6.2023 יפקע למעשה הסדר הגיוס החדש על מכלול הוראותיו.** בו ביום יפקע גם חוק שירות לאומי-אזרחי, בהתאם לתיקון שנעשה במסגרת הסדר הגיוס החדש (ראו סעיף 36 לחוק שירות לאומי-אזרחי וכן סעיף 17 לתיקון 21). נשאלת השאלה מה, אם כן, הדין שיחול ביום שלאחר מכן.” (פס’ 67 לפסק דינה של כב’ הנשיאה נאור בעתירה שבכותרת).

61. אם כן, וכפי שקבעה כב’ הנשיאה נאור בפסק הדין בבג”ץ 1877/14, הסדר דחיית השירות לתלמידי הישיבות נחקק כ”הוראת שעה מהותית” לפי עמדת המדינה ומכל מקום, ביום 30.6.2023 עתיד לפקוע הסדר הגיוס על מכלול הוראותיו.

62. כלומר, לפי הוראות חוק שירות הבטחון אין כל הסדר קבע ליום שאחרי 30.6.2023 ולאחר חלוף המועד האמור, תחול חובת שירות מלאה, קרי, **תחול חובת גיוס כללית על כלל אזרחי המדינה, בהם תלמידי הישיבות.**

63. לעניין זה יצוין, כי בפסקה 69 לפסק דינה בבג”ץ 1877/14, מביאה כב’ הנשיאה נאור את דברי ההסבר לתיקון מס’ 21 לחוק שירות ביטחון בהם נכתב במפורש כי: “ההסדר המוצע אינו קובע הוראות לעניין טיבו ואופיו של **הסדר קבע** שיחול ביחס לגיוס מקרב המגזר החרדי”.

64. וכן, מביאה את דבריו של עו”ד אחז בן-ארי, היועץ המשפטי למערכת הביטחון, בדיון בפני ועדת החוץ והביטחון אגב הליכי החקיקה של תיקון 21 לחוק, שם אמר:

”**מה יקרה אחרי 2023. הכנסת תצטרך להתכבד ולקבוע בשלב יותר מאוחר מהו הסידור שהיא רוצה על יסוד הניסיון שנצבר.**”

65. אם כן, וכמו שעמדה העותרת בהקדמה, במקום בו המחוקק נמנע, על אף הצהרות בית המשפט הנכבד לאורך שבע השנים האחרונות ובפרט בפסק הדין בבג”ץ 1877/14, מלקבוע הסדר קבע שלאחר

תקופת ההסתגלות השנייה – פקעו הוראות ההסדר האחרון הקבוע בחוק שירות בטחון וחלה חובה כללית על גיוס באופן שווה ולפי העקרונות שבית המשפט הנכבד התווה לאורך השנים.

66. להפתעתה של העותרת, ובעקבות ההודעה שהגישה העותרת ביום 12.6.2023 במסגרת ההליך בבג"ץ 1877/14 שם הודיעה על פקיעת ההסדר בחוק שירות בטחון, החליטה הממשלה ביום 25.6.2023 על סעיף 3 להחלטה מספר 682 של הממשלה שעניינה "השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים":

"כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צרכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות, וזאת עד ליום 31 במרץ 2024"

העתק החלטה מספר 682 של הממשלה שעניינה "השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים", מיום 25.6.2023, מצורף ומסומן כנספח ע/2.

ג.3. מיצוי הליכים מטעם העותרת

67. ביום 12.9.2017 קיבל בית המשפט הנכבד את עתירת העותרת בבג"ץ 1877/14, אך קבע כי ביטולו של פרק ג1 לחוק שירות בטחון לא יכנס לתוקפו באופן מידי, כי אם לאחר שנה, , דהיינו ביום 12.9.2018 – פרק זמן ארוך ביותר – אשר נועד להוות "תקופת התארגנות" לרשויות הצבא ולכנסת.

68. מאז סיום "תקופת ההתארגנות" ועד היום – הגישו משיבי המדינה חמש עשרה בקשות ארכה לדחיית קיומו של פסק הדין בבג"ץ 1877/14. בכל פעם העלו המשיבי המדינה שלל טענות, מן היקב ומן הגורן, מדוע יש להיעתר באופן חריג ומיוחד לבקשת ארכה נוספת לדחיית מועד קיום פסק הדין. בית המשפט הנכבד נעתר לבקשת משיבי המדינה כדי שיינתן להם די הזמן לחוקק הסדר גיוס חדש לתלמידי הישיבות, וכך מועד קיום פסק הדין נדחה שוב ושוב במשך למעלה מחמש שנים.

69. במשך חמש השנים האחרונות הגישה העותרת בתגובותיה, לא פחות מחמש עשרה התנגדויות לדחיית קיומו של פסק הדין בבג"ץ 1877/14, ובהם שבה על טענותיה על כך שמובטח שגם בקבועי הזמן ההם, לא יקיימו המשיבים את פסק הדין לאור העובדה שהם נמנעים מלדון בסוגיה ולחוקק כנדרש מהם.

70. לאחרונה, בבדיקה חוזרת שעשו הח"מ מטעם העותרת ביחס לתיק בבג"ץ 1877/14, עלה כי לשון חוק שירות בטחון קובעת בסעיף 26 מנגנון פנימי אשר לביא לבטלות החוק מעיקרו ביום 30.6.2022.

71. לכן, פנתה העותרת ביום 11.6.2023 אל שר הביטחון וראש המטה הכללי בצה"ל בבקשה שיערכו לגיוס כלל תלמידי הישיבות לאור בטלותו של הסדר הגיוס החריג בעניינם. העותרת ציינה בפנייתה כי בעוד 20 יום, כלומר החל מיום 1.7.2023 חלה עליהם החובה לפתוח בגיוס כללי של כלל תלמידי הישיבות ומוסדות החינוך החרדים.

72. בנוסף, ציינה העותרת בפנייתה אל שר הביטחון והרמטכ"ל, כי אין אלו דברים חדשים. כך הזכירה להם כי גם לאחר ביטולו של חוק טל בשנת 2012 התחיל צה"ל בגיוסם של תלמידי הישיבות ונערך לקליטת החרדים ביחידות המתאימות להם. כמו כן, הזכירה העותרת במכתבה כי לפי הנתונים שפורסמו על ידי אכ"א לאחר בטלותו של חוק טל, חל זינוק משמעותי ביותר בגיוסם של תלמידי הישיבות החרדים לשירות צבאי וגם נצפתה התייצבות באחוזים גבוהים מאוד לצו הראשון.

העתק מכתבה של העותרת אל שר הביטחון ואל הרמטכ"ל, מיום 11.6.2023, מצורף ומסומן כנספח ע/3.

73. לאור ההליך המתנהל ביחס לדחיית קיומו של פסק הדין בבג"ץ 1877/14, וכדי שדבר לא יעלם מעינו של בית המשפט הנכבד, שלחה העותרת הודעה מעדכנת בעניין ביום 12.6.2023 ובה פירטה כאמור על פקיעת הסדר הגיוס.

העתק ההודעה מטעם העותרת כפי שהוגשה מטעם העותרת בבג"ץ 1877/14, מיום 12.6.2023, מצורף ומסומן כנספח ע/4.

74. לאחר שלא נענתה העותרת, ומשיבי המדינה ביקשו ארכה נוספת להגשת תגובתם להודעה המעדכנת בבג"ץ 1877/14, ולאור פרסומים בתקשורת לפיהם עתידה הממשלה לקבל החלטה לפיה שר הביטחון יורה לצה"ל שלא לאכוף גיוס על חרדים ש"תורתם אומנותם" – בניגוד גמור להוראות חוק שירות בטחון ובחוסר סמכות – פנתה העותרת בבוקר יום 25.6.2023 אל כלל חברי הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל בבקשה שלא להחליט על אי-גיוס חרדים לצה"ל בניגוד להוראות החוק ובחוסר סמכות.

75. בבקשתה הפצירה העותרת בחברי הממשלה שלא לקבל החלטה בניגוד להלכת בית המשפט העליון בבג"ץ רובינשטיין ועמדה בפניהם על כך שכבר נקבע כי הסמכות למתן פטור גורף מגיוס לתלמידי הישיבות לא נתונה לשר הביטחון, וכי הסמכות לקבוע הסדר גיוס חריג לתלמידי הישיבות נתונה רק לכנסת תחת חקיקת חוק שיסדיר את העניין.

76. כמו כן, ציינה העותרת במכתבה כי על הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל לפעול רק בד' אמותיו של החוק וכל החלטה אחרת מלבד היערכות לגיוס הקרוב של כלל תלמידי הישיבות בהתאם להוראות חוק שירות בטחון תהיה החלטה שתקבל בחוסר סמכות ודינה בטלות.

העתק מכתבה של העותרת אל חברי הממשלה ה-37, שר הביטחון והרמטכ"ל, ובהעתק ליועצת המשפטית לממשלה, מבוקר יום 25.6.2023, מצורף ומסומן כנספח ע/5.

77. על בקשתה כאמור של העותרת מחברי הממשלה שלא לקבל החלטה כאמור, אכן התקבלה בהמשך אותו יום 25.6.2023 החלטת הממשלה מספר 682 שקבעה כאמור "כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות". (צורפה כנספח ע/2).

78. לתדהמתה של העותרת בדברי ההסבר להחלטת הממשלה הנ"ל, עלה כי היועצת המשפטית לממשלה לא הבהירה כי ההחלטה מקימה מניעה משפטית. על כן, פנתה העותרת אל היועצת המשפטית לממשלה בבקשה שתקבע כי ההחלטה הנ"ל מנוגדת באופן חזיתי להוראות חוק שירות בטחון ולהלכת בית המשפט העליון בבג"ץ רובינשטיין.

79. העותרת ציינה שוב את שנקבע בבג"ץ רובינשטיין ביחס להסדרים ראשוניים ופנתה אל הייעוץ המשפטי לממשלה, כדי שיובהר לשר הביטחון שאין לו כל סמכות בדין לפטור מנקיטת הליכי גיוס את תלמידי הישיבות ובוגרי המוסדות החרדיים.

העתק מכתבה של העותרת אל היועצת המשפטית לממשלה, מיום 26.6.2023, מצורף ומסומן כנספח ע/6.

80. לאחר שלא התקבלה כל תשובה מהמשיבים ולפני שתיכנס לתוקפה החלטת הממשלה המקימה הסדר מינהלי חדש ביחס לאי-גיוס תלמידי הישיבות החרדים – עם פגיעת הוראות חוק שירות בטחון – החלטה הנגועה בחוסר סמכות ובניגוד לדין, פנתה שוב העותרת ביום 29.6.2023 אל כלל

חברי הממשלה, שר הביטחון, הרמטכ"ל והיועצת המשפטית לממשלה בבקשה שיבטלו את החלטתם ויפעלו לגיוס בהתאם לחוק והדין.

81. במכתבה הנ"ל שוב עמדה העותרת על הוראות החוק והלכת בית המשפט העליון בבג"ץ רובינשטיין, וכן הרחיבה על הפגיעה האנושה בעקרון השוויון ומדיניות ההפליה והאכיפה הבררנית שיקיימו המשיבים אם אכן לא יחזרו בהם מהחלטתם.

העתק מכתבה של העותרת אל חברי הממשלה ה-37, שר הביטחון, הרמטכ"ל, וליועצת המשפטית לממשלה, מבוקר יום 29.6.2023, מצורף ומסומן כנספח ע/7.

82. והנה, החלטת הממשלה הכופה מדיניות מפלה בגיוס ואכיפה בררנית, עומדת בעינה גם לאחר פקיעת ההסדר בחוק שירות המדינה מיום 30.6.2023. ההחלטה המינהלית כאמור הקימה כעת הסדר גיוס חדש המנוגד חזיתית לחוק שירות בטחון ולהלכה בבג"ץ רובינשטיין.

83. והנה, כאשר ישנה מדיניות מפלה ואכיפה בררנית – ללא הסדר מגובש בחוק – ומבלי שהתקבלה כל התייחסות לשלל פניותיה של העותרת, לא נותר לה לעותרת אלא לפנות לבית המשפט הנכבד בעתירה זו ולבקש כי יורה על מתן הצווים המופיעים ברישא לעתירה, שהרי ידוע כי "בנסיבות אלה, "עת למצות הליכים, ועת למצות את מיצוי ההליכים ולעתור" (בג"ץ 2589/20 לשכת רואי חשבון בישראל נ' ממשלת ישראל פסקה 14 (30.4.2020); בג"ץ 7652/19 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול, פסקה 2 (12.2.2020)). זאת, מתוך הטעמים אשר יוצגו להלן בטיעון המשפטי.

ד. הטיעון המשפטי

ד.1. התשתית הנורמטיבית לעתירה – חוק שירות בטחון

84. סעיף 3 לחוק שירות בטחון קובע ביחס להתייצבות לרישום ולבדיקה, כי מי שנקרא להתייצב לשירות בטחון חייב להתייצב במקום ובזמן שנקבעו כאמור ולמסור לפוקד או לאדם שמינה הפוקד לכך את הפרטים הנוגעים אליו שנקבעו בתקנות.

85. בהתאם סעיף 12 לחוק שירות בטחון, קובע כי אי-התייצבות לבדיקת כשירות לשירות בטחון, או לבדיקת, אינה פוטרת מהתייצבות לשירות בטחון.

86. סעיף 13 לחוק שירות בטחון קובע כי פוקד רשאי, בצו, לקרוא לשירות בטחון סדיר גבר בין הגילים 18 ועד 29; ואשה בין הגילים 18 ועד 26, שנמצאו כשירים לשירות סדיר. בהתאם סעיפים 15 ו-16 לחוק שירות ביטחון מסדירים את זמן השירות הסדיר בהם חייבים כל גבר ואישה.

87. פרק 11 בנושא "שילוב בוגרי ישיבות ומוסדות חינוך חרדיים" הסדיר את סוגיית הפטור ודחיית השירות שניתן בעבר לתלמידי הישיבות החרדיים (להלן: "הפרק"), ונקבעו בו תנאים והוראות שהחריגו חרדים מחובת הגיוס לשירות בטחון סדיר אך ורק בתוך תקופות ההסתגלות. בית המשפט הנכבד קבע כי הוראותיו אינן חוקתיות ופוגעות פגיעה אנושה בעקרון השוויון ואינן משיגות את תכליתו המוצהרת של הפרק – לגייס תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים. על אף זאת, החליט בית המשפט הנכבד על תקופת דחייה ארוכה לבטלותו כדי שהכנסת תחוקק הסדר גיוס חדש.

88. ביום 12.6.2023 הודיעה העותרת במסגרת דחיית מועד קיומו של פסק הדין בבג"ץ 1877/14, כי בהתאם לסעיף 26 לחוק שירות בטחון, תקופות ההסתגלות להסדר גיוס החרדים שקבוע בפרק,

הסתיימו ביום 30.6.2023. לכן, ההסדר החרוג בעניין תלמידי הישיבות החרדים פקע, וכעת חלות חובות הגיוס הכלליות גם כל תלמידי הישיבות החרדים (ראו את החלטת בית המשפט הנכבד מיום 27.6.2023 בבג"ץ 1877/14).

89. בעקבות הודעת העותרת, החליטה הממשלה בסעיף 3 להחלטה מספר 682 של הממשלה מיום 25.6.2023: "כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות".

2.ד. החלטת הממשלה התקבלה בחוסר סמכות והיא עומדת בניגוד להלכת

בית המשפט העליון

90. כאמור לעיל, בבג"ץ רובינשטיין משנת 1998, קבע בית המשפט הנכבד, בהרכב של 11 שופטים, כי: שר הביטחון לא יכול עוד ליטול לעצמו את הסמכות להכריע בסוגיית גיוס תלמידי הישיבות שתורתם אומנותם. זאת, מפני שמדובר ב"הסדר ראשוני", שעליו להיקבע בהחלטה של המחוקק, ולא ניתן להפקיד את מפתח ההפעלה להסדר בעל חשיבות ציבורית וחברתית כה גדולה בידיה של הרשות המבצעת (להרחבה ראו: יואב דותן, "הסדרים ראשוניים ועקרון החוקיות החדש" משפטים מב התשע"ב, 444 (2012)).

91. אם כן, בעניין הסמכות ליתן פטור מגיוס לשירות בטחון, נקבע כבר באופן ברור בבג"ץ רובינשטיין נקבע כי הסמכות לא נתונה לשר הביטחון ולרשות המבצעת, אלא מסוג ההסדרים שהסמכות נופלת רק אצל הרשות המחוקקת. לכן, תטען העותרת כי בהיעדר חקיקה של הכנסת, אין לממשלה ושר הביטחון כל סמכות לכפות הסדר גיוס מפלה הפוגע פגיעה אנושה בעקרון השיוויון.

92. והנה, במקום שהסדר הגיוס החרוג שהוחל על תלמידי הישיבות לפי חוק שירות בטחון פקע ביום 30.6.2023 – החלטת הממשלה מיום 25.6.2023 שלא לקיים את מצוות החוק, ולא לגייס את כלל המיועדים לשירות בטחון ולפתוח בהליכים נגד משתמטים באופן שוויוני – נעדרת כל סמכות בחוק ובדין.

93. עקרון על בשיטת המשפט שלנו מחייב כל רשות לפעול רק במסגרת סמכויותיה בחוק. עקרון חוקיות המינהל הזה, מחייב את הממשלה, ככל רשות אחרת, לפעול תמיד במסגרת דל"ת אמותיו של החוק – החלטת הממשלה התקבלה בניגוד למצוות החוק והדין, ובכך פוגעת אנושות בשלטון החוק. יפים לעניין זה הדברים שנכתבו בע"א 5958/15 פרחי ביקל בע"מ נ' הועדה המקומית לתכנון ולבניה - ראשון לציון (נבו, 15.12.2016):

"עקרון חוקיות המינהל מהווה נורמה בסיסית במשפט הציבורי. עקרון זה מורה, כי כל רשות מנהלית חייבת לפעול בתוך דל"ת אמות הסמכות שהוקנתה לה בחוק. הרשות המינהלית רשאית ומוסמכת לעשות רק את אותן פעולות שהחוק הסמיך אותה לעשותן. זהו הביטוי של עקרון שלטון החוק בתחום המשפט המנהלי. הנפקות המעשית שלו היא, שהפעולה המנהלית חייבת להיות מבוססת על הסמכה בחוק (או מכוחו), וכן שאסור לפעולה זו לחרוג מן הגבולות שנקבעו להסמכה"

94. אשר על כן, ובהתחשב בבג"ץ רובינשטיין הברור כשמש, אין שר הביטחון יכול ליטול לעצמו שיקול דעת שאינו מוסמך להפעיל – בוודאי גם שהממשלה לא יכולה להנחות אותו לעשות שימוש אסור בסמכותו – כאשר הדבר עומד בניגוד גמור לחוק ולדין.

95. החלטת הממשלה שלא לגייס באופן שווה ולא לנקוט בהליכים לשם גיוס תלמידי הישיבות – היא החלטה שהתקבלה בחוסר סמכות ועל בית המשפט הנכבד לקבוע כי אין לה קיום משפטי. בהתאם

לדברים שנקבעו מספר רב של פעמים בבית משפט נכבד זה :

"הלכה פסוקה היא שמעשה או החלטה של רשות הפגומים בחוסר סמכות (או פגם אחר העולה כדי חוסר סמכות) אין להם קיום משפטי כלל, והם בטלים מדעיקרא (void) ואין חובה לפעול על-פיהם" (ע"א 790/77 ד"ר אלנה אורט נ' הפול לביטוח חובה, איגוד ישראלי של חברות הביטוח בישראל בע"מ, לד(2) 785, 789 (1980)).

96. הנה כי כן, ההחלטה על אי-נקיטת הליכי גיוס בעניינם של תלמידי הישיבות, היא החלטה שלוקה בחוסר סמכות ובניגוד להלכה הפסוקה. מכאן, שאין לה קיום משפטי ועל בית המשפט הנכבד לקבוע כי דינה להתבטל מעיקרה. לכן, תבקש העותרת כי בית המשפט הנכבד יוציא את הצווים המבוקשים ברישא

3.ד הפגיעה בעקרון השוויון בפני החוק ויישום מדיניות מפלה של אכיפה

בררנית

97. בית המשפט הנכבד עמד על יסודיותו של ערך השוויון בשיטת המשפט הישראלי פעמים רבות מספור, והדגיש את החשיבות העליונה של השוויון כאבן הפינה של חברה מתקנת, ואת החובה לעקור מן השורש כל רמז להפליה ולשרירות. היטיב לתאר זאת השופט (כתוארו אז) ברק בקובעו כי :

"השוויון הוא ערך יסודי לכל חברה דמוקרטית, [...] הצורך לקיים שוויון הוא חיוני לחברה ולהסכמה החברתית שעליה היא בנויה. השוויון שומר על השלטון מפני השרירות. אכן, אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה, כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה. היא פוגעת בזכותו העצמית של האדם" (בג"ץ 953/87 פורז נ' ראש עיריית תל-אביב-יפו, מב(2) 309, פס' 28 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) ברק (1988)).

98. העותרת תזכיר כי בבג"ץ 1877/14 דן בית המשפט הנכבד בפגיעה הקשה בשוויון כתוצאה מתיקון 21 לחוק שירות ביטחון. כך, כב' הנשיאה (בדימ') נאור קבעה כי תקופות ההסתגלות שנקבעו אין בהן לאיין את הפגיעה בשוויון וזאת בשל הפטור הגורף הניתן בהן, וכי מודל הגיוס המיוחד לתלמידי הישיבות פוגע בשוויון מעיקרו :

"פגיעה משמעותית בשוויון, באופן המקים פגיעה בזכות החוקתית לכבוד האדם, נגרמת בתקופת ההסתגלות הראשונה, שבמהלכה הוסמך שר הביטחון לתת פטור מיידי לעשרות אלפי תלמידי ישיבות, במנותק משאלת העמידה ביעדי הגיוס שנקבעו. [...] הפגיעה בהיבטים של השוויון המוגנים בזכות החוקתית לכבוד האדם אינה מסתיימת בתקופת ההסתגלות הראשונה והיא נמשכת, אף אם בעוצמה נמוכה יותר, במהלך תקופת ההסתגלות השנייה. למעשה מודל יעדי הגיוס, העומד בליבת הסדר הגיוס החדש, פוגע מעצם קיומו בשוויון." (פס' 43-44 לפסק הדין של כב' הנשיאה נאור).

99. כאמור, בפסק הדין בבג"ץ 1877/14 הוכרזה בטלותם של התיקונים לחוק שירות ביטחון, בשל הפגמים החוקתיים המשמעותיים שנפלו בהם – הפגיעה האנושה בעקרון השוויון והעובדה כי התיקונים לא השיגו כלל וכלל את מטרתם המוצהרת להביא לגיוס חרדים.

100. העותרת תבקש להדגיש, כפי שנקבע בבית המשפט הזה מספר פעמים, כי נקודת המוצא הבסיסית לחיים אזרחיים במדינה דמוקרטית היא נשיאה שווה בחובות אזרחיות והנאה שווה מזכויות אזרחיות. מושכלת יסוד זו, חלה ביתר שאת לגבי חובת הגיוס, שהיא מן החובות התובעניות ביותר – היא תובעת מבנות ומבני החברה את שנותיהם הטובות ביותר, היא פוגעת ממושכות באוטונומיה שלהם ובחירותם האישית ואף מביאה אותם לידי סיכון שלמות גופם וביטחונם. כפי שעמד על כך

הנשיא (בדימי) אי ברק :

"שירותו של אדם בשירות הצבאי היא זכות וחובה גם יחד. **חובת השירות פוגעת בשורה של חירויות יסוד של הפרט המשרת.** כך באשר לשירות חובה בכל צבא. כך בוודאי באשר לשירות בצבא ההגנה לישראל. שירות זה כרוך לא פעם בסיכון זכותו היסודית ביותר של כל פרט – הזכות לחיים ולשלמות הגוף. [...] הפליה באשר ליקר מכל – החיים עצמם – היא הקשה שבאפליות. האדם מוכן ליתן חייו להבטחת מולדתו. הוא אינו מצפה לכל טובת הנאה מכך. הוא מצפה רק לכך שגם אחרים ינהגו כמוהו." (בג"ץ 6427/02 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' כנסת ישראל, פ"ד סא(1) 619, פס' 41 לפסק דינו של הנשיא ברק (2006)).

101. הנה כי כן, אי נקיטת בהליכים לגיוס תלמידי הישיבות מהווה הפרדה בין דם לדם בחובת השירות שקובע חוק שירות בטחון.

102. בקיום החלטת הממשלה מיום 25.6.2023, שר הביטחון נוהג הלכה למעשה, במדיניות של אכיפה בררנית כך שאינו אוכף את חובת הגיוס על בני הישיבות החרדים, זאת בעוד על כלל אזרחי ישראל אשר אינם בני הישיבות החרדים, חלה חובת הגיוס לצבא ההגנה לישראל.

103. הווה אומר, מיום 1.7.2023 חלה חובת גיוס על כלל אזרחי המדינה, אולם בהחלטתו או בהימנעות מהחלטה לפעול לגיוס בני הישיבות, מפעיל שר הביטחון מדיניות מפלה של אכיפה בררנית, בה הנהנים הם בני הישיבות, ואילו המופלים הם אזרחי מדינת ישראל הלא-חרדים.

104. חשובים לעניין זה דבריו של כב' השופט זמיר בבג"ץ 6396/96 זקין נ' ראש-עיריית באר-שבע, נג(3) 289 (1999), שם עמד על יסודות תופעת האכיפה הבררנית :

"אולם, אפשר שאכיפה חלקית תהיה אכיפה בררנית ובשל כך גם תהיה אכיפה פסולה. מהי אכיפה כזאת? אפשר להגדיר אכיפה בררנית בדרכים שונות לצרכים שונים. [...] ללא יומרה להציע הגדרה ממצה, אפשר לומר, לצורך עתירה זאת, כי אכיפה בררנית היא אכיפה הפוגעת בשוויון במובן זה שהיא מבדילה לצורך אכיפה בין בני-אדם דומים או בין מצבים דומים לשם השגת מטרה פסולה, או על יסוד שיקול זר או מתוך שרירות גרידא. **דוגמה מובהקת לאכיפה בררנית היא, בדרך-כלל, החלטה לאכוף חוק כנגד פלוני, ולא לאכוף את החוק כנגד פלמוני, על בסיס שיקולים של דת, לאום או מין, או מתוך יחס של עוינות אישית או יריבות פוליטית כנגד פלוני.** די בכך ששיקול כזה, גם אם אינו שיקול יחיד, הוא השיקול המכריע (דומיננטי) בקבלת החלטה לאכוף את החוק. אכיפה כזאת נוגדת באופן חריף את העיקרון של שוויון בפני החוק במובן הבסיסי של עיקרון זה. היא הרסנית לשלטון החוק; היא מקוממת מבחינת הצדק; היא מסכנת את מערכת המשפט." (פס' 16 לפסק הדין של כב' השופט זמיר) (ההדגשות אינן במקור).

105. כך, אי-גיוסם של בני הישיבות, בניגוד למצוות חוק שירות בטחון, בעוד נאכפים הליכים כנגד גיוסם של אזרחים אחרים, עולה כדי אכיפה בררנית פסולה של שר הביטחון. אכיפה בררנית שכזו, פסולה מעיקרה ואסורה, ופוגעת פגיעה חמורה בשלטון החוק ובעקרון השוויון כאמור. יפים לעניין זה דבריו של כב' השופט חשין בעניין ע"פ 3520/91 תורג'מן נ' מדינת ישראל, מז(1) 441 (1993) :

"עקרון שלטון החוק משמיע את עקרון החוקיות, ומוסיף הוא ומשמיע צורך בהפעלת החוק באורח שוויוני וללא הפליה, בהתאם לכללים ידועים וקבועים מראש, ללא שרירות וללא מקריות. הפעלת החוק באורח מקרי - שלא על דרך מדיניות קבועה, ברורה ומבוקרת מראש - משמיעה שרירות, ושרירות הינה אויבת שלטון החוק." (פס' 16 לפסק הדין של כב' השופט (כתוארו אז) מ' חשין).

106. הנה כי כן, מדיניות שר הביטחון וצה"ל מקיימת אפליה קשה, בניגוד לחוק ובניגוד להלכת בית המשפט בבג"ץ רובינשטיין, אין להסכין עם מדיניות זו, ועל בית המשפט הנכבד לעצור אותה. על כן, ורק עקב הפגיעה הקשה בעקרון השוויון ונקיטה במדיניות מפלה של אכיפה בררנית יש להוציא

4.4. אי-הפעלת הסמכות ואי-נקיטת הליכים באופן שווה לוקה בחוסר

מידתיות וסבירות קיצוני

107. במהלך השנים פיתחה הפסיקה כלל חשוב נוסף הנוגע להפעלת שיקול הדעת המנהלי, והוא הכלל המחייב את הרשות להפעיל את שיקול דעתה במידתיות. פירוש הדבר, הוא כי שיקול הדעת השלטוני הופעל כדין רק אם האמצעי בו בחרה הרשות לנקוט בסופו של דבר לשם הגשמת התכלית השלטונית הוא במידה הראויה ולא מעבר לכך (וראו, אליעד שרגא ורועי שחר המשפט המנהלי (2008) (להלן: "שרגא, המשפט המנהלי") בעמוד 263).

108. על עילה זו כתב כב' השופט נ. סולברג כי:

"שלושה יתרונות טמונים בה, בעילת המידתיות: ראשית, היא מחזירה את בית המשפט ל"מגרשו הביתי", לדון בנורמות משפטיות, עניינים שביחס אליהם מומחיותו עימו. שנית, ביקורת שיפוטית על רשויות המנהל לשם הגנה על חירויות היסוד של הפרט היא הביקורת השיפוטית ה"קלאסית". זהו הביטוי המובהק ביותר לתפקידו של בית המשפט בחברה דמוקרטית. שימוש בעילת המידתיות, חלף "בריחה" אל מחוזותיה העמומים (והנעימים) של הסבירות המהותית, יזכה אפוא למידה רבה יותר של הכשר דמוקרטי; שלישית, בניגוד לעילת הסבירות המהותית, עילת המידתיות נהנית מיתרון מתודולוגי. מזה חצי יובל עילת המידתיות זוכה לדיון ענף – הן במשפט החוקתי, הן במשפט המנהלי; עבודה רבה נעשתה באשר לפיתוחה והמשגתה. במובן זה עילת המידתיות מספקת מענה לחיסרון משמעותי המאפיין את עילת הסבירות המהותית – הבניית שיקול הדעת." (נעם סולברג "על ערכים סובייקטיביים ושופטים אובייקטיביים" השילוח 37 18 (2019))

109. אף הפסיקה התייחסה למבחן זה, כך פרש זאת כב' השופט (כתוארו דאז) חשין, בפס' 52 לחוות דעתו בבג"ץ 2355/98 ישראל סטמקה נ' שר הפנים, נג (2) 728 (1999):

"מבחן המידתיות מרכז עצמו באמצעים להשגתה של מטרה. הנחת-המוצא היא, שהמטרה – כשהיא לעצמה – מטרה ראויה היא, והשאלה אינה אלא אם אף האמצעי להשגתה של המטרה אמצעי ראוי הוא. בהחילנו את עילת המידתיות נזכור עוד זאת, כי כעוצמת הזכות הנפגעת או כעוצמתה הפגיעה בזכות כן תהא עוצמת הקפדתנו עם הרשות בעילת המידתיות".

110. במהלך השנים, פיתחה הפסיקה בישראל שלשה מבחני משנה, אשר ייעודם לבחון האם אכן לוקה ההחלטה בהעדר מידתיות: "מבחן ההתאמה הרציונאלית", הבוחן קיומו של קשר רציונאלי בין המטרה אותה מבקשת הרשות להשיג לבין האמצעי שנקט להשגתה; "מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה", אשר כשמו כן הוא, ומחייב את הרשות לבחון מספר חלופות מקלות לשם הגשמת המטרה; וכן "מבחן המידתיות במובנה הצר", המבחין בין הפגיעה בזכות לבין התועלת הצומחת ממנה. (וראו לעניין זה, שרגא, המשפט המנהלי בעמוד 268; בגץ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק ואח' נ' ממשלת ישראל, נח (5) 807 (2004) (להלן: "פרשת בית סוריק").

111. על מנת שהחלטה של הרשות תחשב מידתית, עליה לעמוד במצטבר בשלושת המבחנים-הווה אומר, החלטה שאינה מקיימת ולו אחד מהמבחנים הנ"ל, תהא בחזקת החלטה שאינה מידתית:

"רק אם שלושת מבחני משנה אלה מתקיימים ניתן לומר כי האמצעי שנקט על-ידי הרשות השלטונית בהגשמת מטרתו הוא מידתי. לא די בקיומו של אחד או שניים ממבחני משנה אלה. נדרש קיום בו-זמני של שלושתם. לא פעם מצויות כמה דרכים שבהן ניתן לצאת ידי חובת המידתיות. במצבים אלה יש להכיר במיתחם מידתיות (הדומה למיתחם הסבירות). כל אמצעי שהרשות

בוחרת בו בגדרי המיתחם הוא מידתי" (פרשת בית סוריק, פס' 53 לחוות דעתו של הנשיא ברק)

112. כאמור, מבחן המשנה השני של המידתיות קובע כי על הרשות לבחור את האמצעי הפוגע בפרט במידה הקטנה ביותר האפשרית:

"היסוד השני המרכיב את המידתיות קובע כי האמצעי שהמינהל בוחר בו צריך לפגוע בפרט במידה הקטנה ביותר. החייט המינהלי צריך לתפור את החליפה המינהלית באופן שתהא גזורה בהתאם למטרה המנחה אותו, תוך בחירה באמצעי הפוגע פחות באדם. זהו מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה" בג"ץ 3477/95 בן-עטייה נ' שר החינוך, התרבות והספורט, מט (5) 001 (1996), פס' 5 לפסק דינו של כב' השופט קדמי.

113. מבין כל האמצעים הנתונים בידיה, על הרשות לבחור את האמצעי שישגי את מטרתה של הרשות, בעודו גורם נזק מזערי לאזרח ולזכויותיו. הנשיא ברק המשיל מבחן משנה זה לסולם, "שעליו מטפס המחוקק להשגת התכלית החקיקתית. על המחוקק לעצור באותו שלב משלבי הסולם, שבאמצעותו מושגת התכלית החקיקתית, ואשר פגיעתו בזכות האדם היא הפחותה" (בג"ץ 1715/97 לשכת מנהלי ההשקעות בישראל נ' שר האוצר, נא (4) 367 (1997)).

114. הנה בבואנו לבחון את החלטת הממשלה להנחות את שר הביטחון שלא לנקוט בהליכי גיוס כנגד תלמידי הישיבות החרדיים, שומה עלינו לבחון כוונה זו דרך שלושת המבחנים שטוותה הפסיקה.

115. נשאלת השאלה מהי המטרה אותה מבקשת הרשות להשיג באי-נקיטת הליכים לגיוס תלמידי הישיבות. פשיטא, כי מטרת העל היא להמשיך את אותו הסדר לא-חוקתי שפקע ביום 30.6.2023.

116. אם כן, כאשר כל תכליתה של ההחלטה שלא לנקוט בהליכי גיוס כנגד פלח האוכלוסייה הנ"ל, שיקול הדעת בהחלטת הממשלה הוא שגוי מיסודו – ומתבסס על תכלית שבית המשפט הנכבד כבר בבג"ץ רובינשטיין ובבג"ץ 1877/14 כי היא לא ראויה.

117. העותרת תטען כי מהלך זה בוודאי שומט את הקרקע ביחס למבחנים לשאלת המידתיות, קל וחומר מקום בו יש לבחון האם עומדים אמצעים אחרים אשר יכולים להשיג את המטרה – כל אמצעי אחר שיינקט על ידי הרשות המבצעת כדי ליצור הסדר מפלה ושהוא אינו חקיקה ראשית של הכנסת יהיה פסול ובטל מעיקרו (בהתאם להלכת בג"ץ רובינשטיין בדבר הסדרים ראשוניים).

118. העותרת תזכיר, כי פקיעת הסדר הגיוס לחרדים אינו דבר חדש והאירוע כבר התרחש לאחר פסילת חוק טל ולאחר שתמה התקופה לחקיקת הסדר גיוס חדש. אז בבג"ץ 5823/12 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הבטחון (אר"ש, 1.4.2014), טענו המשיבים כי צה"ל החל בהערכות לקליטת חרדים ביחידות מתאימות להם, וכי נשלחו להם צווי גיוס.

119. יצוין, כי הממשלה דאז, לא העלתה בדעתה להחליט על הסדר חדש יש מאין בהחלטה מינהלית – אלא כיבדה את המסמרות שנקבעו בבג"ץ רובינשטיין ביחס להסדרים ראשוניים. ואכן, חל זינוק משמעותי ביותר בגיוסם של בני הישיבות לשירות צבאי, וגם נצפתה התייצבות באחוזים גבוהים מאוד של תלמידי הישיבות החרדים לצו ראשון.

120. כך, דווקא כאשר לא היה קיים בנמצא כל הסדר מפלה כזה או אחר, חל זינוק בגיוס תלמידי הישיבות בין השנים 2012 ועד 2014 ובנכונותם להתייצב לצו הראשון. החלת חובת הגיוס הכללית גם על ציבור בני הישיבות, היא האמצעי האפקטיבי ביותר לקידום השוויון בנטל הגיוס – והרי זוהי הגשמת תכלית חוק שירות בטחון.

121. כאמור לעיל בעתירה זו, כל התכלית שבהחלטת הממשלה שלא לנקוט הליכי גיוס לתלמידי הישיבות החרדים היא פסולה ובעייתית – היה עליה במשך שש השנים האחרונות לחוקק הסדר גיוס חדש ובשל כך נדחה קיומו של פסק הדין **בבג"ץ 1877/14**. משכשלה לעשות כן וההסדר פקע מעצמו – אין לה עוד סמכות להמציא לעצמה סמכות מאין ולהחליט על הסדר חדש בו לא יינקטו כלל הליכי גיוס לתלמידי הישיבות החרדים.

122. הווה אומר, בבחינת המטרה שהיא החלטה על הסדר גיוס חדש לחרדים ומפלה, סבורה העותרת כי אין צורך לצלוח את מבחני המידתיות – התכלית ביסודה פסולה ואין דרך מידתית אחרת מלבד ציות למצוות המחוקק ולקיים גיוס שווה לכולם.

123. מכאן, וכאשר כל התכלית פגומה מיסודה – אין דרך, או צורה בהן ניתן לבחון את המידתיות בפגיעה בזכות לשוויון – בית המשפט הנכבד כבר ציין כי כל הסדר גיוס נדרש להיחקק בכנסת – ולא ניתן להסכין עם מדיניות אשר רומסת ברגל גסה כל כך מוסכמות יסוד.

124. **יתרה מכך, תזכיר העותרת כי החלטת הממשלה ושר הביטחון היא החלטה במישור המנהלי וככזו, היא כפופה לחובה להפעלת שיקול דעת יחד עם יתר הכללים של המשפט המנהלי.** בשיטת המשפט הישראלית על כל רשות להפעיל את שיקול הדעת המינהלי **בסבירות, בהגינות, בהיעדר שרירות, בתום לב, בנאמנות ובהתאם לאמות המידה שנקבעו בדין ובהלכה הפסוקה** (ראו והשוו: בבג"ץ 297/82 **ברגר נ. שר הפנים**, פד"י ל"ז(3) 29, עמ' 34).

125. ברי כי החלטת הסדר חדש בהחלטה מינהלית של הממשלה – המנוגדת לתכלית הגיוס בחוק שירות בטחון ומפלה בגיוס לשירות ביטחון באופן שמבדיל בין דם לדם – היא החלטה היוצאת באופן קיצוני ממתחם הסבירות, וכפי שנקבע בבג"ץ **רובינשטיין** אינה החלטה של הרשות המבצעת לקבל.

126. אף מהטעמים האלו, ובוודאי במצטבר, תבקש העותרת מבית המשפט הנכבד כי יורה על בטלותה של החלטת הממשלה ומדיניות שר הביטחון המפלה ויוצא את הצווים המבוקשים ברישא.

ה. סיכום

127. **"יאוש".**

128. במילה זו פתח המשנה לנשיאה אליקים רובינשטיין את חוות דעתו **בבג"ץ 1877/14**, והנה, כבר עשורים שהסדרי הגיוס לתלמידי הישיבות נתפרים ונפרמים מחדש, הלוך וחזור, שוב ושוב. הסדרים אלו פוגעים במושכלות היסוד של החברה הישראלית, מבקשים לדחות עוד ועוד את קץ ההכרעה בסוגיה באמצעות פיתוח מנגנוני גיוס חלקיים ומפותלים, ונמנעים מהצבת הדרישה הברורה והטריוויאלית – שוויון מלא לכל אזרח ואזרחית.

129. העותרת עמדה בעתירה על החלטת הממשלה, שהתקבלה לאחר מיצוי הליכים ממושך של העותרת, המקיימת הסדר גיוס חדש בהחלטה מינהלית – הסדר הפוגע עמוקות בעקרון השוויון ומקיים מדיניות מפה ואכיפה בררנית – בחוסר סמכות ובאופן המנוגד חזיתית למסמרות שנקבעו בבג"ץ **רובינשטיין** ביחס להסדר ראשוניים מסוג זה.

130. לצערה של העותרת, אין זו הפעם הראשונה בה המשיבים אינם מצליחים לחוקק הסדר גיוס בחקיקה של הכנסת. אך בניגוד לשנת 2012 לאחר שפקע חוק טל, אז החלו המשיבים בהיערכות לגיוס כולל והוצאו הצווים המתאימים – החליטה הממשלה שבימים אלה, ניתן לקיים פגיעה

עמוקה בשלטון החוק – להוציא החלטת ממשלה על הסדר מפלה חדש יש מאין. והכל בניגוד להלכה
בבג"ץ רובינשטיין ביחס להסדרים ראשוניים, אשר בשנת 2012 כובדה.

131. אשר על כן, מתכבדת העותרת לבקש מבית המשפט הנכבד כי יוציא את הצווים המבוקשים ברישא
ויהפכם למוחלטים, וכן יקבע מועד דיון דחוף בעתירה.

132. עתירה זו נתמכת בתצהירו של ד"ר שחף גל, מנכ"ל העותרת.

הידי נגב, עו"ד

תומר נאור, עו"ד

אליעזר שרגא, עו"ד

ב"כ העותרת

05 יולי 2023, ט"ז תמוז תשפ"ג, בירושלים.

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697

ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או אריאל ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטוירט ו/או רחלי אל-שי רוזנפלד ו/או רותם בבלי דביר ו/או תמר באום ו/או אורי הס ו/או דנה פרימור אזר

מרחוב יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054, 9136001
טל': 02-5000073; פקס': 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. שר הביטחון

2. צה"ל

3. ממשלת ישראל

4. היועצת המשפטית לממשלה

המשיבים 1-4 ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה
מרחוב צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 073-3925590; פקס: 02-6467011

5. הכנסת

ע"י ב"כ עוה"ד מהלשכה המשפטית בכנסת
ממשכן הכנסת, ירושלים
טל': 02-6408636; פקס: 02-6753495

המשיבים

תצהיר מטעם העותרת

אני הח"מ ד"ר שחף גל, מס' זהות 053438974, מנכ"ל העותרת, מצהיר בזאת כי העובדות המפורטות בעתירה זו, נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי.

חתימת המצהיר

אישור

אני עו"ד הידי נגב, מאשר בזאת כי ביום 5.7.2023 חתם לפני ד"ר שחף גל, מס' זהות 053438974, על הצהרתו דלעיל, לאחר שהזהרתיו כי עליו להצהיר ולומר את האמת, וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, ולאחר שאישר את נכונות הצהרתו.

הידי נגב, עו"ד

מ.ר. 81512

הידי נגב, עו"ד

תוכן עניינים

מס' עמ'	שם הנספח	מס' עמ'
27	העתק מענה לפניית התנועה לאיכות השלטון מאת רס"ן עדי אברהם, רמ"ד תכנון, מנהל וכח אדם וסא"ל ענבל דה-פז, רע"ן יעוץ כ"א ופרט בצה"ל, מיום 3.6.2013	1/ע
33	העתק החלטה מספר 682 של הממשלה שעניינה "השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים", מיום 25.6.2023	2/ע
40	העתק מכתבה של העותרת אל שר הביטחון ואל הרמטכ"ל, מיום 11.6.2023	3/ע
43	העתק ההודעה מטעם העותרת כפי שהוגשה מטעם העותרת בבג"ץ 1877/14, מיום 12.6.2023	4/ע
52	העתק מכתבה של העותרת אל חברי הממשלה ה-37, שר הביטחון והרמטכ"ל, ובהעתק ליועצת המשפטית לממשלה, מבוקר יום 25.6.2023	5/ע
55	העתק מכתבה של העותרת אל היועצת המשפטית לממשלה, מיום 26.6.2023	6/ע
58	העתק מכתבה של העותרת אל חברי הממשלה ה-37, שר הביטחון, הרמטכ"ל, וליועצת המשפטית לממשלה, מבוקר יום 29.6.2023	7/ע

נספח ע/1

העתק מענה לפניית התנועה לאיכות
השלטון מאת רס"ן עדי אברהם,
רמ"ד תכנון, מנהל וכח אדם וסא"ל
ענבל דה-פז, רע"ן יעוץ כ"א ופרט
בצה"ל, מיום 3.6.2013

עמ' 27

מפקדה	הפרקליט הצבאי הראשי	מחלקת	התחקיקה
טל:	03-5696710	הייעוץ	03-5694562
פקס:	313299	-	313299
כ"ה	בסיוון	21(61)תדר	התשע"ג
3	ביוני		2013

סגנית מנהלת מחלקת הבטיחות – ע"ד דנה בריסקמן

הנדון: בקשת העותרת בבג"ץ 5823/12 לקבלת פרטים נוספים

1. הועברה להתייחסותנו פניית התנועה למען איכות השלטון בישראל (להלן – העותרת) בבקשה לקבלת פרטים נוספים בבג"ץ 5823/12, בהמשך לתגובה שהוגשה לצו על תנאי. לאחר בחינת הבקשה אל מול גורמי אכיף, להלן התייחסותנו, בהתאם לשאלות העותרת:

א. בעניין גיוסם של 19,500 מלשייבים בני ישיבות, בוי השנתונים '94-'95, האמורים להתגייס החל מוזד ש יולי הקרוב, מתבקשים הנתונים הבאים:

1. כמה מועמדים לשירות מתוך בני הסבוצה הנ"ל עברו הליך הכנה לגיוס (כך במקור) עד כה?

עד כה הגיעו 8,155 מלשייבים¹ לצו ראשון. נתון זה כולל את ילידי שנתון '94 (ילידי 1.8.93-31.12.94), וכן את ילידי השנתון התורן (ילידי ספטמבר '95 – ספטמבר '96). יובהר, כי נתון זה כולל 1693 מלשייבים, אשר התייצבו עוד בטרם ניתנה הנחיית חשר. יתר המלשייבים הנמנים על שנתונים אלה נתייחדים להתייצב לצו ראשון החל מאוגוסט 2013.

2. כמה מהם זוכנו לצו ראשון?

בהתייחס לשנתון '94 זומנו 4003 מלשייבים והתייצבו 3198.

לגבי השנתון התורן – זומנה כלל האוכלוסייה הנמנית על שנתון זה, ובכלל זה בני ישיבות. מתוכם 3460 מלשייבים שהתייצבו הם בני ישיבות.

בהתייחס לנתון זה יובהר, כי בטרם הגיע המלשייב ללשכת הגיוס, אין ביכולתן של רשויות הגיוס לזיעת האם המדובר במלשייב חרדי. ילידי שנתון '94 התייצבו בעבר, עוד בטרם ביטול חוק דחיית גיוס בלשכות הגיוס, והפיכך ידוע אם הם חרדים. לעומת זאת, למלשייבים הנמנים על שנתון '95 זו התייצבות ראשונה בלשכות הגיוס. לפיכך מתייחס נתון זה אך למלשייבים חרדים שזומנו והגיעו ללשכת הגיוס, ולא ניתן לדעת מי מבין אלו שזומנו ולא התייצבו בשנתון זה הינם חרדים.

¹ יובהר, כי בכל מקום בו לא נאמר אחרת, המונח מלשייבים מתייחס למלשייבים חרדים בני ישיבות, הנמנים על אוכלוסיית ה- 19,500.

3. כמה מהם התייצבו בלשכות הגיוס?
 כאמור, 8355 נולדו ביום התייצבו בלשכות הגיוס.
 612 מתוכם רגיעו ללשכות הגיוס אולם לא שיתנו פעולה עם רשויות הגיוס, או שפסקו מלשתף פעולה בהמשך. בעניינם ממשיכות רשויות הגיוס לפעול לזימונם וגיוסם בהתאם להלים הקיימים.
 בעניינם של 49 מגשיבים נוספים, אשר התייצבו אך ופסקו מלשתף פעולה, הוצאו צווי גיוס לפי סעיף 12 לחשי"ב בשל חוסר שיתוף פעולה מצידם.
4. כמה המשיכו בתוליד הכנה לקראת גיוס לאחר התייצבותם לזימון הראשון?
 למעט מלשיבים המפורטים בסעיף 3 לעיל, ממשיכים שאר המלשיבים בתהליך ההכנה לקראת הגיוס.
כמו כן, מבוקש לפלח את המסלולים השונים אליהם התמיינו אותם מלשיבים ואת מספר המלשיבים בכל מסלול שכזה
 גורמי הצבא נועלים לשם גיוסם של כלל המלשיבים אשר הגיעו לצו ראשון ועברו הליכי מיון.
 מיון המלשיבים יתבצע עם מועד גיוסם לגדודי נצח, למסלול שח"ר וליחידות מחוץ לסד"כ, וזאת בהנאם לתוניהם.
5. מה מספר בני הישיבות העתידים להתגייס בחודש יולי 2013?
 בשלב זה בשנת גיוס 2013 (המתחילה ביולי 2013 ומסתיימת ביוני 2014) מיועדים לגיוס כ-3,700 מגשיבים בפריסה שנתית לארבעה מועדי גיוס שונים.
 כידוע, בימינו אלה מתגבש תזכיר הצעת חוק כסטעם הממשלה שעניינו שירותם של תלמידי הישיבות אשר צפוי להסדיר גם את סוגיית גיוס הנמנים על האוכלוסייה שבנדון ומטבע הדברים להסדר שייקבע בחוק יכולה להיות השפעת על נתון זה.
6. מהן המסגרות העתידות לקלוט את אותם מתגייסים בחודש יולי 2013?
 המתגייסים עתידים להיקלט במסגרת שני גדודי נצ"ח, במסלול שירות חרדים (שח"ר) אשר בו יוכפל מספר החיילים החרדיים; וכן ביחידות מחוץ לסד"כ (ימ"לים).
7. מהם יעדי הגיוס אשר נקבעו לאוכלוסייה זו לאחר יולי 2013, הן מבחינת מספרי המתגייסים, והן מבחינת מסגרות הקולטות אותם?
 ראה תשובות 5 ו-6 לעיל.
8. לאור אתווי ההתייצבות הנוכחיים, מהו הצפי וההקדנות בצח"ל להמשך הליך הגיוס של אוכלוסייה זו?
 ראה תשובות 5 ו-6 לעיל.

ב. לעניין גיוסם של 35,500 בני ישיבות שאינם בני השמונים שבמתווה ביקשה העותרת לדעת כיצד בכוונתו של שר הביטחון להפעיל את סמכויותיו לפי חוק שירות הביטחון.

לעניין זה נמסר לנו כי שר הביטחון נדרש לשאלת הפעלת סמכותו ליישום חוק שירות ביטחון על אוכלוסיית בני הישיבות האמורה. בהתחשב בכך שבימים אלה מתגבש תזכיר הצעת חוק מטעם הממשלה שעניינו שירותם של תלמידי הישיבות, הנועד בין היתר להסדיר את סוגיית גיוס תלמידי הישיבות הנמנים עם האוכלוסייה האמורה, רואה שר הביטחון לנכון להימנע בשלב זה מהפעלת סמכותו לפי חוק שירות ביטחון, ולחטתין לסמכות שתוקנה לו בעניין זה לפי החוק החדש, ככל שיאושר על ידי הכנסת.

ג. בעניין תהליכי המיון הייחודיים והמתוגברים שהתאגדו עבור מיון גיוס אוכלוסיית בני הישיבות, מתבקשים הנחונים הבאים:

1. האם כיום ניתן להצביע על הצלחתם או כישלונם של ההתאמות והשינויים?

כאמור, נערכו התאמות נדרשות לצורך מיון אוכלוסיית בני הישיבות ובכלל זה בהליכי המיון הראשוני ובחינת התאמתם לשירות של המלשיבים.

הישגי המלשיבים החרדים במבחנים אינם מהווים מכשלה בגיוסם והמלצת גורמי מזעז ההתנהגות בצה"ל הינה בכל מקרה לשבץ אוכלוסייה זו לאחר בחינה פרטנית, והזנאם למכלול נתונים.

רק לאחר שיבוצם ושירותם של הנמנים על אוכלוסייה זו בצה"ל, ניתן יהיה לבחון את אפקטיביות כלי המיון.

נתוני העבר אודות שיבוץ חרדים לשירות מצביעים על הצלחה בשירות.

2. מהם המדדים הנלקחים בחשבון לצורך קביעת השלון או הצלחה במיונים אלו?

כאמור לעיל, בעת הזו, ובטרם גיוסם של המלשיבים, לא ניתן עדיין להתייחס לשאלת האפקטיביות של ההתאמות האמורות.

3. האם ההיערכות המיוחדת מצד רשויות הגיוס למיון המלשיבים האמורים, כפי שזו הובעה ונתגובה לעתירה, עודנה מתקיימת?

ההיערכות עליה הוצהר כתגובה לעתירה עודנה מתקיימת.

4. האם ישנה כוונה לעגן נהלי קליטה חדשים המותאימים לאוכלוסייה המיוחדת?

קיימת כוונה להקים מרכז למיון בני הישיבות שום יבוצעו הליכי מיון, וכן יימסר להם מידע אודות השירות בצה"ל, המסלולים השונים, זכויותיהם וכיוצא ביד מידע רלוונטי נוסף.

זאת ועוד, צה"ל פועל כל העת לבחינת כלי המיון נוכח הנתונים המצטברים בידיו. הנל ונוך תוך התחשבות ביעילותם של כלי מיון אלה.

5. מה בכוונתו של צה"ל לעשות בעתיד בעקבות נתוני הקליטה והגיוס שהצטברו עד

כה?

ראה תשובה 4 לעיל.

ד. בעניין הליכי אכיפת הנקטים לשם הבטחת התייצבותם של המלש"בים האמורים להליכים הקודמים לגיוס וכן לגיוס, מתבקשים הנתונים האמורים:

1. כמה בני הישיבות סרבו להתייצב לזימון לצו הראשון?

805 מלש"בים חרדים לא התייצבו לזימונים לצו הראשון, ובעניינם פעולות רשויות הגיוס בהתאם לנהלים, לצורך המשך זימונם, בטרם ייחשבו כמי שאינם משתפים פעולה עם רשויות הגיוס.

427 מלש"בים חרדים נוספים נחשבים כמי שלא משתפים פעולה עם רשויות הגיוס, אך טרם הוצא בעניינם צו גיוס לפי סעיף 12 לחש"ב, בהתאם להליכי הבירור המוקדמים.

כאמור לעיל, ביחס ל- 49 מלש"בים נוספים, אשר נחשבים כמי שלא שיתפו פעולה עם רשויות הגיוס, הוצא צו גיוס לפי סעיף 12 לחש"ב.

2. כמה אחוזים הם מהגיוס מכלל בני הישיבות אשר זומנו לצו הראשון?

מדובר ב- 11%.

כאמור לעיל לגבי שנתון '95, לא ניתן בעת הזו לדעת, כמה מבין אלו שלא התייצבו לצו ראשון הינם חרדים. לפיכך, נתון זה חושב ביחס לנתוני שנתון '94. יובהר, כי היתרון מתייחס למלש"בים אשר נחשבים על ידי רשויות הגיוס כמי שאינם משתפים פעולה, לרבות מי שאי שיתוף הפעולה שלו הוביל לכך שהוצא בעניינו צו גיוס לפי סעיף 12 לחוק שירות ביטחון. דהיינו, הנתון כולל גם התייחסות כמי שהגיע לצו ראשון, אולם חדל מלשתף פעולה עם רשויות הגיוס בהליך זימונו.

3. מהו אחוז המסרבים להתייצב בצו הראשון בקרב אוכלוסייה זו, אל מול אחוז המסרבים להתייצב באוכלוסייה הכללית?

בשנתון '95, אחוז המסרבים באוכלוסייה הכללית ובכלל זה החרדים, עומד על 7%.

כאמור לעיל נתון זה חושב באופן כולל ביחס לצו התורן (שנתון '95), שכן לא ניתן לדעת מי מבין אלה שלא התייצבו הינו חרדי.

לא ניתן לחישוב את אחוז המסרבים באוכלוסייה הכללית מתוך שנתון '94, שכן אין דרך יזום להתחקות אחר הנתונים בדבר אי שיתוף הפעולה של אוכלוסייה זו.

4. מתבקשים וזרכים אודות דרכי ההתמודדות של הגורמים הרלוונטיים במערכת עם מיועדין לשירות כאמור אשר לא התייצבו לתחליכי המיון החל מאוקטובר 2012 ועד כה

הטיפול במלש"בים שלא התייצבו לזימון לצו הראשון זהה לחלוטין לטיפול בתיס למלש"בים בכלל האוכלוסייה אשר לא התייצגו. במקרים המתאימים מוצא למלש"ב שאינו משתף פעולה עם הליכי הגיוס, צו מכוח סעיף 12 לחוק שירות ביטחון.

בהתאם לנוהלי הגיוס, במקרים המתאימים ובהתאם לנהלים מוצאת בעניינם של המלש"בים תגודה ובקשת מעצר, מכוח סמכותו של הפוקד, לפי סעיף 52(א) לחוק שירות ביטחון, המופנית למשטרת ישראל.

5. מה הם האמצעים אשר ננקטו אל מול אלו אשר סירבו להתייצב עד כה?
ראה התשובה בסעיף 4 לעיל.

6. מתוך כלל אלו אשר סירבו להתייצב, כנגד כמה ויני ושיבות נקטו צעדים כאמור לעיל?

בעניינם של 101 מלש"בים הופנו תעודות ובקשות מעצר למשטרת ישראל. בעניינם של 49 מלש"בים הוצא צו גיוס לפי סעיף 12 לחוק שירות ביטחון.

7. האם חצצדיכ האמורים לעיל, מתיישבים עם ויצעדים הקבועים בחוק ובתקנות הנוגעות למועמדים לשירות ביטחון אשר אינן מתייצבים לגיוס ועם הצעדים הננקטים כנגד פרטים מתוך האוכלוסייה אשר אינם מתיישבים?
ראה התשובה בסעיף 4 לעיל.

2. כן התבקשה התייחסות לכוונה להפעיל אמצעי אכיפה לגני מלש"בים שאינם פועלים לפי חובתם בהתאם לחוק שירות ביטחון – ראה התשובה בסעיף 4 לעיל.

ענבל דה-פז, סא"ל
רעין יעוז כ"א ופרט

עדי אברתם, רס"ן
רמ"ד תחומכ"א ונפעלכו

נספח ע/2

העתק החלטה מספר 682 של
הממשלה שעניינה "השירות בצבא
הגנה לישראל והוקרת המשרתים",
מיום 25.6.2023

עמ' 33

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 682 של הממשלה מיום 25.06.2023.

השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים

682.

דברי פתיחה

(רוב קולות בעד ; 2 קולות נגד)

מחליטים, לאור הצורך לעגן בהקדם הסדרים הנוגעים לשירות החובה בצבא הגנה לישראל, לרבות סוגיית שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי ובשירות לאומי-אזרחי וכן שילובם בשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית, ולאור הרצון להרחיב את הזכאויות הניתנות למשרתים בסדיר ובמילואים, לשם הבעת הוקרה על שירותם ועל מנת לצמצם את אי השוויון בשירות:

1. להנחות את שר הביטחון, בתיאום עם שר האוצר, לקדם מתווה ממשלתי בנושא השירות בצה"ל והוקרת המשרתים, שיכלול, בין היתר, את הנושאים הבאים:
  - א. חקיקה המסדירה את שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי, בשירות לאומי-אזרחי ובשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית.
  - ב. הרחבה ניכרת של הזכאויות הניתנות למשרתים, בסדיר ובמילואים, שתעוגן בחקיקה בהיבטים הרלוונטיים, כחלק מהבעת ההוקרה על שירותם ועל מנת לצמצם את אי השוויון בשירות.
2. תזכיר הצעת החוק הממשלתית האמורה יפורסם לציבור טרם כינוס מושב החורף של הכנסת ויובא לאישור הממשלה, לאחר קבלת הערות הציבור, עד ליום 10 בנובמבר 2023. לאחר אישור הממשלה תונח הצעת החוק על שולחן הכנסת לשם השלמת הליכי החקיקה עד לסיום מושב החורף 2024.
3. בשים לב לפקיעת פרק ג'1 לחוק, בתקופה שמיום 1 ביולי 2023 ועד ליום כניסתו לתוקף של ההסדר החדש (להלן – תקופת הביניים) לא

ייתנו דחיות שירות חדשות ולא יוארכו דחיות שירות שניתנו מכוח הפרק האמור לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים. ואולם בהינתן כוונת הממשלה לגבש הסדר חקיקתי חדש, הממשלה מנחה את שר הביטחון להנחות את צה"ל, במסגרת סמכותו לקרוא לגיוס בתוך התקופה הקבועה בסעיף 20 לחוק, כי לא יינקטו הליכים לשם גיוס של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צורכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות, וזאת עד ליום 31 במרץ 2024.

4. להורות לשר הביטחון ושר האוצר לקיים עבודת מטה לסיכום הזכאויות הנוספות למשרתים האמורות בסעיף 1(ב) לעיל, והמשאבים שיוקצו לשם כך, ולהביא סיכום זה בפני ראש הממשלה בתוך 45 ימים.

5. להנחות את שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות, בתיאום עם שר הביטחון ושר האוצר, לקדם הצעת חוק ממשלתית אשר במסגרתה תוסדר האפשרות של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים להצטרפות לשירות אזרחי במהלך תקופת הביניים, בהתאם לכללים הנהוגים כיום.

הערה

השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם,

לאור הצורך לעגן בהקדם הסדרים הנוגעים לשירות החובה בצבא הגנה לישראל, לרבות סוגיית שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי, בשירות לאומי-אזרחי וכן שילובם בשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית; ולאור הרצון להרחיב את הזכאויות הניתנות למשרתים בסדיר ובמילואים, לשם הבעת הוקרה על שירותם ועל מנת לצמצם את אי השוויון בשירות:

1. להנחות את שר הביטחון, בתיאום עם שר האוצר, לקדם מתווה ממשלתי בנושא השירות בצה"ל והוקרת המשרתים, שיכלול, בין היתר, את הנושאים הבאים:
  - א. חקיקה המסדירה את שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי, בשירות לאומי-אזרחי ובשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית.
  - ב. הרחבה ניכרת של הזכאויות הניתנות למשרתים, בסדיר ובמילואים, שתעוגן בחקיקה בהיבטים הרלוונטיים, כחלק מהבעת ההוקרה על שירותם ועל מנת לצמצם את אי השוויון בשירות.
2. תזכיר הצעת החוק הממשלתית האמורה יפורסם לציבור טרם כינוס מושב החורף של הכנסת ויובא לאישור הממשלה, לאחר קבלת הערות הציבור, עד ליום 10 בנובמבר 2023. לאחר אישור הממשלה תונח הצעת החוק על שולחן הכנסת, לשם השלמת הליכי החקיקה עד לסיום מושב החורף 2024.
3. בשים לב לפקיעת פרק ג'1 לחוק, בתקופה שמיום 1 ביולי 2023 ועד ליום כניסתו לתוקף של ההסדר החדש (להלן – תקופת הביניים) לא יינתנו דחיות שירות חדשות ולא יוארכו דחיות שירות שניתנו מכח הפרק האמור לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים; ואולם בהינתן כוונת הממשלה לגבש הסדר חקיקתי חדש, הממשלה מנחה את שר הביטחון להנחות את צה"ל, במסגרת סמכותו לקרוא לגיוס בתוך התקופה הקבועה בסעיף 20 לחוק, כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צרכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות, וזאת עד ליום 31 במרץ 2024.
4. להורות לשר הביטחון ושר האוצר לקיים עבודת מטה לסיכום הזכאויות הנוספות למשרתים האמורות בסעיף 1(ב) לעיל, והמשאבים שיוקצו לשם כך, ולהביא סיכום זה בפני ראש הממשלה בתוך 45 ימים.
5. להנחות את שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות, בתיאום עם שר הביטחון, לקדם הצעת חוק ממשלתית אשר במסגרתה תוסדר האפשרות של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים להצטרפות לשירות אזרחי במהלך תקופת הביניים, בהתאם לכללים הנהוגים כיום.

דברי הסבר

כללי

הצעת ההחלטה מבקשת לקבוע את העקרונות הכלליים, לוחות הזמנים ואת אופן קידומו של מתווה ממשלתי אשר במסגרתו תקודם הצעת חוק ממשלתית שתעגן הסדרים הנוגעים לשירות החובה בצבא הגנה לישראל (להלן - צה"ל או הצבא), לרבות סוגיית שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות הצבאי, הלאומי-אזרחי ושילובם בשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית. וכן, הסדרים שמטרתם ליתן ביטוי הולם להוקרת כלל המשרתים ולהרחיב את הזכויות הניתנות למשרתים בסדיר ובמילואים, בדגש על אלו ששירתו שירות ארוך ומשמעותי. זאת, בשים לב לכך שחובת השירות אינה מוטלת באופן שווה על כלל הצעירים במדינת ישראל ועל מנת לצמצם את אי השוויון האמור.

הצורך הדחוף בקביעת לוחות הזמנים נובע, בין היתר, מהעובדה שביום 30 ביוני 2023 צפוי לפקוע פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן – החוק) שעניינו שילובם של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדי בצבא ובשירות הלאומי-אזרחי, וכן בשים לב לפסק הדין של ביהמ"ש העליון מ-2017 (בג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת) שקבע את בטלותו של ההסדר הקיים. לשלמות התמונה יצוין, כי מאז ניתן פסק הדין, נדחה מעת לעת, מועד בטלותו של פרק ג'1 וזאת על מנת לאפשר למדינה לחוקק הסדר חלופי.

סעיף 1

מוצע להנחות את שר הביטחון, בתיאום עם שר האוצר, לפעול לקידומו של מתווה ממשלתי, אשר במסגרתו תקודם הצעת החוק ממשלתית בנושא השירות בצה"ל והוקרת המשרתים. הצעת החוק תסדיר את סוגיית שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי, לאומי-אזרחי ובשוק העבודה; כן ייקבע בחוק, בהיבטים הרלוונטיים, אופן הבעת ההוקרה של המדינה למשרתים, וזאת בדרך של הרחבה ניכרת של סל הזכויות הניתן לכלל המשרתים – בסדיר ובמילואים – באופן דיפרנציאלי בהתאם לסוג השירות, אופיו ומשכו. בנוסף, יוסדר בחקיקה גם משך השירות של גברים, בהתאם לקבוע בהחלטת הממשלה שעניינה הסכם תקציב הביטחון לשנים 2023-2027, מיום 25.6.2023.

סעיף 2

כאמור, לאור פקיעתו הקרובה של פרק ג'1 לחוק ולנוכח פסיקת ביהמ"ש העליון בדבר בטלותו של ההסדר הקיים, מוצע לקבוע לוחות זמנים ברורים לקידום החקיקה החדשה, כך שההצעה תובא לאישור הממשלה בסמוך לתחילת מושב החורף של הכנסת, במטרה להניחה על שולחן הכנסת מייד עם פתיחת המושב ולאפשר את אישורה עד לסוף מושב החורף, באביב 2024.

סעיף 3

בסעיף זה מוצע להסדיר את אופן הפעולה שבין מועד פקיעת פרק ג'1 לחוק (30 ביוני 2023) ועד לאישורו של ההסדר החלופי במהלך מושב החורף של הכנסת. במסגרת החלטתה, מנחה הממשלה את שר הביטחון להנחות את צה"ל כי בתקופה שמיום 1 ביולי 2023 ועד ליום כניסתו לתוקף של ההסדר החדש (להלן – תקופת הביניים) לא יינתנו דחיות שירות חדשות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים, ואולם לא יינקטו הליכים לשם גיוסם ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים נדרשים בדבר לימודיהם בישיבות. הצגת אישורים בדבר לימודים בישיבה, נדרשת על מנת לאפשר לרשויות הצבא לשמור על קשר רציף עם המיועדים לשירות ביטחון וכן על מנת שתאפשר הבחנה ביחס לגדרי האוכלוסייה לגביה מוצע להימנע מקריאה לשירות במהלך תקופת הביניים.

למען הסדר הטוב, יובהר כי בהתאם לסעיף 22 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, פקיעתו של פרק ג'1 אינה מבטלת את דין דחיות השירות שניתנו מכוחו של הפרק, ואלו ימשיכו לעמוד בתוקפן, עד למועד המנוי בהן.

כידוע, הליכי גיוס דורשים פרק זמן ממושך ומלווים בהקצאת משאבים משמעותית, ודאי לאור כך שמדובר בקבוצה גדולה. היות והממשלה מצהירה על כוונותיה הברורות לקידום חקיקה חלופית בלוחות הזמנים האמורים בהחלטה, אשר תסדיר את דחיות השירות הניתנות לתלמידי הישיבות, אין הצדקה בניחול הליכים כאמור במהלך תקופת הביניים.

סעיף 4

לנוכח העובדה שהרחבת הזכאויות למשרתים, המיועדת, כאמור לעיל, לאזן ולהפחית את אי השוויון שנוצר ביחס לחובת השירות, כרוכה בהקצאת משאבים משמעותית, מוצע להנחות את שר הביטחון ושר האוצר לסכם את טיב ההטבות הנוספות למשרתים ואת המשאבים הנדרשים להן ואופן הקצאתם ולהביא את הסיכום בפני ראש הממשלה בתוך 45 ימים.

סעיף 5

סעיף 36 לחוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014 קובע כי החוק האמור יעמוד בתוקפו עד ליום 30 ביוני 2023. על כן, מוצע כי שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות, בהיותה השרה הממונה על הרשות לשירות לאומי-אזרחי, תקדם, בתיאום עם שר הביטחון, תיקון חקיקה אשר יאפשר הצטרפות של מיועדים לשירות ביטחון לשירות אזרחי, בהתאם לתנאים הנהוגים כיום, וזאת לאחר שיינתן אישור הפוקד להפנייה כאמור. למען הסדר הטוב, יובהר כי תזכיר חוק מטעם רשות השירות הלאומי-אזרחי, הופץ להערות הציבור.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

לא רלוונטי

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

להחלטה אין השפעה על מצבת כח אדם

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר האוצר –

שרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות –

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

- החלטה מס' 3935 מיום 1 ביולי 2018

- החלטה מס' 371 מיום 22 לאוגוסט 2021

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

אין מניעה משפטית לאשר את ההחלטה

סיווגים

סיווג ראשי : 01ביצועי ;

תחום פעולה עיקרי : 01 חוץ וביטחון ;

מוגש על ידי שר הביטחון

נספח ע/3

העתק מכתבה של העותרת אל שר
הביטחון ואל הרמטכ"ל, מיום

11.6.2023

עמ' 40

11 יוני 2023, כ"ב סיון תשפ"ג

לכבוד

חה"כ יואב גלנט
שר הביטחון
משרד הביטחון
תל אביב

רא"ל הרצי הלוי
ראש המטה הכללי
המטה הכללי
תל אביב

שלום רב,

הנדון: היערכות צה"ל לגיוס כלל תלמידי הישיבות החרדיות

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליכם בבקשה להיערך לגיוס כלל תלמידי הישיבות החל מיום 30.6.2023, והכל כפי שיפורט להלן:

1. כידוע, חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות בטחון"), מסדיר את הסמכות החוקית ליתן דחיית שירות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בגיוס לצבא.
2. כך, סעיף 26 ביסמין ה' לחוק שירות בטחון מעניק לשר הביטחון את הסמכות לדחות בשנה את גיוסו של תלמיד ישיבה ככל ומתקיימים לגביו התנאים לדחיית שירות כאמור בסעיף 26 כג לחוק שירות בטחון, וזאת עד להגיעו של המיועד לשירות בטחון לגיל 21. בנוסף נקבע בסעיף 26 כב(ג) כי שר הביטחון רשאי להאריך את מתן הפטור למיועד לשירות בטחון אל מעבר לגיל 21 כאמור בסעיף 26, עד לגיל 26.
3. יחד עם זאת, סעיף 26 לחוק שירות בטחון קובע כי תקופתו האחרונה של ההסדר ביחס לדחיית שירותם של תלמידי הישיבות תהיה התקופה שתחול: "התקופה שמיום ט' בתמוז התש"ף (1 ביולי 2020) עד יום י"א בתמוז התשפ"ג (30 ביוני 2023)".
4. **כלומר, הסדר הפטור שניתן מגיוס לתלמידי ישיבות יפוג ביום 30.6.2023 ועליכם להיערך לכך מבעוד מועד.**
5. **על כן, אנו פונים אליכם בבקשה שתפעלו לפי מצוות החוק – החל מיום 1.7.2023 עליכם לפתוח בגיוס כללי של כלל תלמידי הישיבות.**
6. יצוין, בית המשפט העליון כבר התייחס לבעייתיות שבחקיקת הוראת שעה זו, אז פירטה כב' הנשיאה נאור בפסקה 67 לפסק הדין בבג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (ארי"ש 12.9.2017), כי גם לעמדת המדינה וגם לפי פרשנות בית המשפט העליון את החוק, אין כל הסדר קבע אחר ליום 30.6.2023 בו נגמרת תקופת ההסתגלות השנייה. למעשה לאחר תום התקופה תחול חובת גיוס כללית על כלל אזרחי המדינה, בהם תלמידי הישיבות.
7. אין אלו דברים חדשים. התנועה תזכיר כי גם לאחר ביטולו של חוק טל בשנת 2012, התחיל צה"ל בגיוסם של תלמידי הישיבות. אז, לאחר שלא היה הסדר גיוס אחר לפי החוק התנועה הגישה את עתירתה (בג"ץ 5823/12 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הבטחון (נבו 01.04.2014)), וצה"ל השיב כי החל בהערכות לקליטת חרדים ביחידות מתאימות להם, וכי נשלחו צווי גיוס.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

8. יוזכר, כי לפי הנתונים שפורסמו על ידי אכ"א, לאחר כניסת בטלותו של חוק טל, חל זינוק משמעותי ביותר בגיוסם של בני הישיבות לשירות צבאי, וגם נצפתה התייצבות באחוזים גבוהים מאוד של תלמידי הישיבות לצו ראשון.
9. לאור האמור, אנו פונים אליכם בבקשה שתיערכו לגיוס הקרוב של כלל תלמידי ישיבות בהתאם לחוק שירות בטחון.
10. אנו סמוכים ובטוחים, כי צה"ל ומשרד הביטחון יעשו כל שביכולתם על מנת להבטיח את כיבוד לשון החוק וכל פעולה של דחיית שירות, או מתן פטור תהיה אך ורק בהתאם לדין.

בכבוד רב,

יובל אוחיון

רכז מחלקת מדיניות וחקיקה

הידי נגב, עו"ד

מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

נספח ע/4

העתק ההודעה מטעם העותרת כפי

שהוגשה מטעם העותרת בבג"ץ

1877/14, מיום 12.6.2023

עמ' 43

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697

ע"י ב"כ עוה"ד אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או
אריאל ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטוירט ו/או
רחל אל-שי רוזנפלד ו/או רותם בבלי דביר ו/או תמר
באום ו/או אורי הס ו/או דנה פרימור אזר ו/או רן יוסף
מרחה' יפו 208, ת.ד. 36054 ירושלים, 91043
טל': 02-5000073; פקס: 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. הכנסת

ע"י בא כוח עוה"ד מהלשכה המשפטית בכנסת
משכן הכנסת, ירושלים
טל': 02-6408479; פקס: 02-6753495

2. ממשלת ישראל

3. שר הביטחון

4. צה"ל

5. המדפיס הממשלתי

המשיבים 2-5 ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה
רח' צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 02-6466666; פקס: 02-6467011

המשיבים

הודעה מטעם העותרת

נוכח החלטת בית המשפט הנכבד מיום 22.2.2023, לדחיית מועד קיום פסק הדין עד ליום 31.07.2023, מתכבדת העותרת בבג"ץ 1877/14 להגיש הודעה קצרה זו, ובה לעדכן את בית המשפט כי מבלי משים, נפלה שגגה בהחלטה זו, שכן בהתאם לסעיף 26 לחוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות ביטחון"), החל מיום 30.6.2023 באה לקיצה "תקופת ההסתגלות השנייה" הקבועה בחוק, ובכך, למעשה בטל פרק ג' 1 לחוק שירות הבטחון מעיקרו ולא ניתן עוד להאריך את מועד בטלותו.

לפיכך, החל מיום 1.7.2023, החוק החל על כלל המועמדים לשירות בטחון במדינת ישראל הוא חוק שירות הבטחון עצמו, והכל כדלהלן.

א. הרקע בתמצית

1. ביום 12.3.2014, לפני כמעט 9 שנים, הוגשה העתירה שבכותרת, אשר עניינה בחוקתיותו של חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 19), התשע"ד-2014.

2. לימים אוחדה עתירה זו, עם עתירות נוספות שהוגשו נגד חוק זה, כמו גם עם עתירות שהוגשו נגד חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 21), התשע"ו-2015 (שניהם ביחד, להלן: "החוק"). במוקד עתירות אלו עמד ביטול פרק ג' 1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן:

- "התיקון לחוק", המעגן את הפטור אשר ניתן לציבור תלמידי הישיבות מחובת הגיוס הכללית.
3. ביום 12.9.2017, קיבל בית המשפט הנכבד את העתירות, והחליט על ביטול התיקון לחוק לאור פגיעתו הבלתי מידתית בזכות החוקתית לשוויון, ובשל היותו חסר קשר רציונאלי למטרתו המוצהרת – קידום השוויון בנטל השירות הצבאי. כך סיכמה את נימוקיה כב' הנשיאה נאור, בפס' 97 לפסק דינה:
- "הסדר הגיוס החדש לוקה ברצף של כשלים מובנים ואינהרנטיים שהם בבחינת "פגמים גנטיים" היורדים לשורש ההסדר. מבין הכשלים, ראוי לציין במיוחד את העובדה שההסדר נותר וולונטארי לחלוטין בתקופת ההסתגלות הראשונה וגם לגבי רבים מקרב תלמידי הישיבות בתקופת ההסתגלות השנייה, שאורכה שלוש שנים נוספות. גם בתקופת ההסתגלות השנייה, שבה קיים לכאורה אלמנט מחייב, ההסדר נתון במידה רבה לשיקול דעתו של שר הביטחון. הכשל החמור ביותר נעוץ בזמניו של הסדר הגיוס החדש, שבהגדרה אינו מגדיר את יעדי הקבע שאליהם יש להגיע בסוף התהליך. פגם זה מעצים ומחמיר את הפגמים האחרים שעליהם הצבעתי ודן את ההסדר לכשלון. מרבית הפגמים הללו דומים במהותם לפגמים שמהם סבל הסדר הגיוס הקודם, אשר הובילו לכישלונם פעם אחר פעם במבחן הקשר הרציונאלי."
4. עוד הוחלט, כי ביטולו של פרק 11 לא יכנס לתוקפו באופן מידי, כי אם לאחר שנה, דהיינו ביום 12.9.2018 – **פרק זמן ארוך ביותר** – אשר נועד להיות "תקופת התארגנות" לרשויות הצבא ולכנסת. כך הסבירה זאת כב' הנשיאה נאור ז"ל בפס' 104 לפסק דינה:
- "פרק הזמן שנקבע הוא ארוך, ולא בכדי. תקופת התארגנות זו עשויה להיות נחוצה לרשויות הצבא ולמערך השירות הלאומי-אזרחי. בפרט היא נועדה להקנות לכנסת פרק זמן ראוי כדי לדון כנדרש בהסדר החוקי שלדעתה צריך לחול לגבי גיוסם של תלמידי הישיבות ובכלל זה לתת סיפק בידה לחוקק חוק חדש ככל שהיא תראה צורך בכך. [...] אם יוחלט להנהיג הסדר גיוס מיוחד לתלמידי הישיבות, החורג מהוראותיו של חוק שירות ביטחון, יהא עליו לעלות בקנה אחד עם העקרונות המנחים שנקבעו בפסיקה."
5. כחודשיים לפני מועד בטלות החוק על פי החלטת בית המשפט, הגישה המדינה ביום 15.7.2018, בקשה לדחיית מועד קיום פסק הדין בשבעה חודשים נוספים. הייתה זאת בקשת ארכה ראשונה מני רבות אשר ביקשו משיבי המדינה מבית המשפט הנכבד. בכל פעם העלתה המדינה שלל טענות מן היקב ומן הגורן מדוע יש להיעתר באופן חריג ומיוחד לבקשת ארכה נוספות לדחיית מועד קיום פסק הדין בעתירה. בית המשפט הנכבד נעתר לבקשת משיבי המדינה כדי שיינתן להם די הזמן לחוקק הסדר גיוס חדש לתלמידי הישיבות, וכך מועד קיום פסק הדין נדחה שוב ושוב במשך למעלה **מחמש שנים**.
6. על אף כלל בקשות הדחייה למועד קיום פסק הדין, ולאחר שאלו כלל לא עסקו בניסיון לחוקק הסדר גיוס חדש, הוגשה ביום 15.2.2023, בפעם **החמש עשרה במספר**, בקשה נוספת לדחיית מועד קיום פסק הדין. כך, לפי משיבי המדינה בבקשה שהגישו ביום 15.2.2023: "נדרשת ארכה בת כחמישה חודשים וחצי, עד ליום 31.7.2023, תום כנס הקיץ של הכנסת, לשם השלמת הליך החקיקה".
7. העותרת בתגובתה מיום 19.2.2023 ביקשה להתנגד לבקשת משיבי המדינה לדחות את מועד קיום פסק הדין. כך, וכפי ששבה והתריעה בארבע עשרה בקשות הדחייה הקודמות, ציינה העותרת כי מובטח שגם בקבועי הזמן המבוקשים כעת, לא יקיימו המשיבים את פסק הדין. זאת, מאחר שהם נמנעים מלדון בסוגיה ולחוקק כנדרש מהם.
8. ביום 22.2.2023 פרסם בית המשפט הנכבד את החלטתו:

"מן הסיבות המפורטות בבקשה מיום 15.2.2023, ובלא שנעלמה מעינינו התנגדות חלק מן העותרים, אנו מורים על דחיית מועד בטלותו של פרק ג'1 לחוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 ליום 31.7.2023."

9. והנה, בבדיקה שערכה העותרת בימים האחרונים, עלה כי לשון החוק עצמו, בסעיף 26ב, קובעת מנגנון פנימי אשר מביא לבטלות החוק מעיקרו כבר ביום 30.6.23 (וכפי שיוסבר להלן). הווה אומר, הוראות חוק שירות בטחון עצמן מייטרות את מועד כניסתו לתוקף של פסק הדין בעתירה דנן, שכן החל מיום 30.6.2023 ההוראות המסדירות את מתן הפטור לתלמידי הישיבות – יהיו בטלות.

10. בכך, כניסת מועד בטלותו לפי בקשת הדחיה שהוגשה על ידי משיבי המדינה והחלטת בית המשפט הנכבד לא תהיה רלוונטית עוד החל מחודש יולי 2023.

ב. פקיעתו של הסדר דחיית השירות לתלמידי הישיבות ביום 30.6.2023

11. פרק ג'1 לחוק שירות בטחון (להלן: "הפרק") הוא המסדיר את דחיית שירות הבטחון לבוגרי ישיבות חרדיים ואת הסדר הגיוס המיוחד בגינם. מתוך מטרה של הגדלה הדרגתית של גיוס תלמידי הישיבות לשירות בטחון נקבעו בפרק תקופות ההסתגלות הראשונה והשנייה ובהן יעדי הגיוס.

12. בהתאם, הפרק קובע מה הם פרקי הזמן של תקופות ההסתגלות, ובכלל זה סעיף 26ב קובע מהי תקופת ההסתגלות השנייה והאחרונה וכי תקופה זו תהיה:

"התקופה שמיום ט' בתמוז התש"ף (1 ביולי 2020) עד יום י"א בתמוז התשפ"ג (30 ביוני 2023)."

13. סימן ה' בפרק מסדיר את תקופת ההסתגלות השנייה. תחולתו של הסימן היא לפי סעיף 26א לחוק שירות בטחון הקובע כי הוראות סימן ה' יחולו רק בתקופת ההסתגלות השנייה, כאמור מיום ט' בתמוז התש"ף (1 ביולי 2020) ועד יום י"א בתמוז התשפ"ג (30 ביוני 2023).

14. כך, סעיף 26א בסימן ה' לחוק שירות בטחון מעניק לשר הביטחון את הסמכות לדחות בשנה את גיוסו של תלמיד ישיבה ככל ומתקיימים לגביו התנאים לדחיית שירות כאמור בסעיף 26א לחוק שירות בטחון, וזאת עד להגיעו של המיועד לשירות בטחון לגיל 21. בנוסף, נקבע בסעיף 26א(ג) לחוק שירות בטחון, כי שר הביטחון רשאי להאריך את מתן הפטור למיועד לשירות בטחון אל מעבר לגיל 21 כאמור בסעיף 26א, עד לגיל 26.

15. אם כן, בתקופת ההסתגלות השנייה, רשאי שר הביטחון לפי כל האמור ולפי הוראות חוק שירות בטחון לתת פטור מגיוס למיועד לשירות בטחון רק ובמידה והתקיימו התנאים של תלמיד ישיבה בסעיף 26א לחוק שירות בטחון. **אולם, סמכות זו, למתן פטור מגיוס, עומדת בעינה רק בתוך תקופת ההסתגלות ועד ליום 30.6.2023 כמצוות החוק.**

16. למעשה, תקופת ההסתגלות השונות כשמן כן הוא – הסתגלות. חוק שירות בטחון נעדר הסדר קבע הנוגע לגיוס תלמידי הישיבות לאחר תום תקופת ההסתגלות, ביום 30.6.2023.

17. בפסק הדין בעתירה שבכותרת, דן בית המשפט הנכבד בשאלה העתידית של מה יקרה ביום שאחרי ה-30.6.2023. עמדה על כך כב' הנשיאה (כתוארה אז) מ' נאור בפסקה 67 לפסק דינה:

"תקופת ההסתגלות השנייה מסתיימת ביום 30.6.2023 (סעיף 26ב לחוק). **בחוק שלפנינו אין כל הוראה מפורשת לגבי הדין שיחול לאחר אותו יום**. המשיבים טענו כי מדובר ב"הוראת שעה" (או "הוראת שעה מהותית" כלשונה של המדינה (פיסקה 8 לתשובתה מיום 3.4.2016)). זאת, אף שהדבר לא מצוין בכותרתו של החוק ולמרות שאין בו סעיף מיוחד שעוסק בתוקפן של הוראותיו של הסדר הגיוס החדש, בשונה מהמקובל במקרים אחרים שבהם ביקש המחוקק ליצור הבחנה בין חוק "רגיל" לבין חוק זמני במהותו. **מכל מקום, ביום 30.6.2023 יפקע למעשה הסדר הגיוס החדש על מכלול הוראותיו**. בו ביום יפקע גם חוק שירות לאומי-אזרחי, בהתאם לתיקון שנעשה במסגרת הסדר הגיוס החדש (ראו סעיף 36 לחוק שירות לאומי-אזרחי וכן סעיף 17 לתיקון 21). נשאלת השאלה מה, אם כן, הדין שיחול ביום שלאחר מכן." (פס' 67 לפסק דינה של כב' הנשיאה נאור בעתירה שבכותרת).

18. אם כן, וכפי שקבעה כב' הנשיאה נאור בפסק הדין נושא העתירה דנן, הסדר דחיית השירות לתלמידי הישיבות נחקק כ"הוראת שעה מהותית" לפי עמדת המדינה ומכל מקום, ביום 30.6.2023 עתיד לפקוע הסדר הגיוס על מכלול הוראותיו.

19. כלומר, לפי הוראות חוק שירות הבטחון אין כל הסדר קבע ליום שאחרי 30.6.2023 ולאחר חלוף המועד האמור, תחול חובת שירות מלאה, קרי, **תחול חובת גיוס כללית על כלל אזרחי המדינה, בהם תלמידי הישיבות**.

20. לעניין זה יצוין, כי בפסקה 69 לפסק דינה בעתירה דנן, מביאה כב' הנשיאה נאור את דברי ההסבר לתיקון מס' 21 לחוק שירות ביטחון בהם נכתב במפורש כי: "ההסדר המוצע אינו קובע הוראות לעניין טיבו ואופיו של **הסדר קבע** שיחול ביחס לגיוס מקרב המגזר החרדי".

21. וכן, מביאה את דבריו של עו"ד אחז בן-ארי, היועץ המשפטי למערכת הביטחון, בדיון בפני ועדת החוץ והביטחון אגב הליכי החקיקה של תיקון 21 לחוק, שם אמר:

"מה יקרה אחרי 2023. הכנסת תצטרך להתכבד ולקבוע בשלב יותר מאוחר מהו הסידור שהיא רוצה על יסוד הניסיון שנצבר".

22. אם כן, וכמו שעמדה העותרת בהקדמה, במקום בו המחוקק נמנע, על אף הצהרות בית המשפט הנכבד לאורך שבע השנים האחרונות ובפרט בפסק הדין בעתירה דנן, מלקבוע הסדר קבע שלאחר תקופת ההסתגלות השנייה – **פקעו הוראות ההסדר הנוכחי הקבוע בחוק שירות בטחון**.

23. ובמילים אחרות, משפקעו הוראות החוק עצמן, עליהן הכריז בית המשפט הנכבד בפסק דינו – בטלות – עקב העובדה שהן פוגעות פגיעה אנושה בעיקרון השוויון ואינן משיגות את תכליתן להביא לגיוס תלמידי הישיבות, אין עוד תוקף לדחיית קיומו של פסק הדין נושא העתירה.

ג. גיוס שווה לכלל הציבור החל מיום 1.7.2023

24. כפי שהובהר לעיל, המחוקק נדרש להסדר חקיקתי אחר אשר יקבע את מעמדם של תלמידי הישיבות ביום שלאחר 30.6.2023. ככל ולא יעשה כן, יידרש הפוקד בגיוס כלל הציבור, לרבות תלמידי הישיבות אשר פטורים משירות מכוח סעיף 26 יח ולמעשה יחול **גיוס שווה על כלל הציבור** וזאת החל מיום 1.7.2023.

25. אין אלו דברים חדשים. העותרת תזכיר כי גם לאחר ביטולו של חוק טל בשנת 2012 ניתנה למדינה שהות לחקיקתו של הסדר חדש. בעקבות כישלונם של המשיבים דאז להביא להסדר חדש, ומחדלם למלא את הוראות חוק שירות הביטחון הגישה העותרת דכאן עתירה לבית המשפט הנכבד [בבג"ץ 5823/12 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון (להלן):

"בג"ץ 5823/12"), כדי שיחייב את משרד הביטחון לפעול על פי הוראות חוק שירות בטחון, ובהעדר הסדר אחר, לפעול לגיוסם לצה"ל של כלל תלמידי הישיבות.

26. אז, בבג"ץ 5823/12, טענו המשיבים כי צה"ל החל בהערכות לקליטת חרדים ביחידות מתאימות להם, וכי נשלחו צווי גיוס. עוד תזכיר העותרת כי לאחר כניסת בטלותו של חוק טל, חל זינוק משמעותי ביותר בגיוסם של תלמידי הישיבות לשירות צבאי, וגם נצפתה התייצבות באחוזים גבוהים מאוד של תלמידי הישיבות לצו ראשון.

27. כך, דווקא כאשר לא היה קיים בנמצא כל הסדר מפלה כזה או אחר, חל זינוק בגיוס תלמידי הישיבות ובנכונותם להתייצב לצו הראשון. החלת חובת הגיוס הכללית גם על ציבור תלמידי הישיבות, היא האמצעי האפקטיבי ביותר לקידום השוויון בנטל הגיוס – והרי זוהי הגשמת תכלית החוק.

28. לכן, ולנוכח האמור לעיל, פנתה העותרת ביום 11.6.2023 לשר הביטחון ולראש המטה הכללי בצה"ל, וזאת כדי להביא לעדכון את האמור ולוודא את היערכותם לגיוס כלל תלמידי הישיבות לפי הוראות החוק.

העתק פניית העותרת למשיבים 3-4 מיום 11.6.2023, מצורף ומסומן כנספח ה/1.

ד. סיכום

29. הנה, על אף פרק הזמן הארוך אשר ניתן למשיבים כדי לחוקק הסדר גיוס חדש בטרם יכנס לתוקפו פסק הדין בעתירה שניתן ביום 12.9.2017, לא נחקק כל הסדר קבע המסדיר את עניין גיוס תלמידי הישיבות.

30. הדחיות הרבות שניתנו על ידי בית המשפט הנכבד ולבקשת משיבי המדינה – לדחיית מועד כניסתו לתוקף של פסק הדין בעתירה שניתן על ידי תשעה שופטים – הגיעו כבר למועד הסופי. זה הקבוע בהוראות חוק שירות בטחון עצמו, בו פוקעות כל סמכויותיו של שר הביטחון לדחות את גיוסם של תלמידי הישיבות.

31. כפי שהבהירה הנשיאה נאור בפסקה 67 לפסק דינה בעתירה שבכותרת: "מכל מקום, ביום 30.6.2023 יפקע למעשה הסדר הגיוס החדש על מכלול הוראותיו". מכאן, ובהתאם להוראות חוק שירות בטחון מתייתרת החלטת בית המשפט הנכבד ביחס לדחיית מועד בטלותו של פרק ג' לחוק שירות בטחון עד ליום 31.7.2023.

32. אשר על כן, תבקש העותרת להבהיר כי בהתאם להוראות חוק שירות בטחון שהובהרו בהודעה מטעם העותרת, ביום 1.7.2023 בו יפקעו סמכויותיו של שר הביטחון לפטור את תלמידי הישיבות מגיוס, יידרש הצבא בגיוסם של תלמידי הישיבות כבשאר הציבור, ויתחייב בשוויון מלא.

הידי נגב, עו"ד

תומר נאור, עו"ד

ב"כ העותרת

ירושלים, 12 יוני 2023, כ"ג סיון תשפ"ג.

נספח ה/1

העתק פניית העותרת למשיבים

4-3 מיום 11.6.2023.

11 יוני 2023, כ"ב סיון תשפ"ג

לכבוד

רה"כ יואב גלנט
שר הביטחון
משרד הביטחון
תל אביב

רא"ל הרצי הלוי
ראש המטה הכללי
המטה הכללי
תל אביב

שלום רב,

הנדון: היערכות צה"ל לגיוס כלל תלמידי הישיבות החרדיות

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליכם בבקשה להיערך לגיוס כלל תלמידי הישיבות החל מיום 30.6.2023, והכל כפי שיפורט להלן:

1. כידוע, חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות בטחון"), מסדיר את הסמכות החוקית ליתן דחיית שירות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בגיוס לצבא.
2. כך, סעיף 26 ביסמין ה' לחוק שירות בטחון מעניק לשר הביטחון את הסמכות לדחות בשנה את גיוסו של תלמיד ישיבה ככל ומתקיימים לגביו התנאים לדחיית שירות כאמור בסעיף 26 כג לחוק שירות בטחון, וזאת עד להגיעו של המיועד לשירות בטחון לגיל 21. בנוסף נקבע בסעיף 26 כב(ג) כי שר הביטחון רשאי להאריך את מתן הפטור למיועד לשירות בטחון אל מעבר לגיל 21 כאמור בסעיף 26, עד לגיל 26.
3. יחד עם זאת, סעיף 26 לחוק שירות בטחון קובע כי תקופתו האחרונה של ההסדר ביחס לדחיית שירותם של תלמידי הישיבות תהיה התקופה שתחול: "התקופה שמיום ט' בתמוז התש"ף (1 ביולי 2020) עד יום י"א בתמוז התשפ"ג (30 ביוני 2023)".
4. כלומר, הסדר הפטור שניתן מגיוס לתלמידי ישיבות יפוג ביום 30.6.2023 ועליכם להיערך לכך מבעוד מועד.
5. על כן, אנו פונים אליכם בבקשה שתפעלו לפי מצוות החוק – החל מיום 1.7.2023 עליכם לפתוח בגיוס כללי של כלל תלמידי הישיבות.
6. יצוין, בית המשפט העליון כבר התייחס לבעייתיות שבחקיקת הוראת שעה זו, אז פירטה כב' הנשיאה נאור בפסקה 67 לפסק הדין בבג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (אר"ש 12.9.2017), כי גם לעמדת המדינה וגם לפי פרשנות בית המשפט העליון את החוק, אין כל הסדר קבע אחר ליום 30.6.2023 בו נגמרת תקופת ההסתגלות השנייה. למעשה לאחר תום התקופה תחול חובת גיוס כללית על כלל אזרחי המדינה, בהם תלמידי הישיבות.
7. אין אלו דברים חדשים. התנועה תזכיר כי גם לאחר ביטולו של חוק טל בשנת 2012, התחיל צה"ל בגיוסם של תלמידי הישיבות. אז, לאחר שלא היה הסדר גיוס אחר לפי החוק התנועה הגישה את עתירתה (בג"ץ 5823/12 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הבטחון (נבו) 01.04.2014), וצה"ל השיב כי החל בהערכות לקליטת חרדים ביחידות מתאימות להם, וכי נשלחו צווי גיוס.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

8. יוזכר, כי לפי הנתונים שפורסמו על ידי אכ"א, לאחר כניסת בטלותו של חוק טל, חל זינוק משמעותי ביותר בגיוסם של בני הישיבות לשירות צבאי, וגם נצפתה התייצבות באחוזים גבוהים מאוד של תלמידי הישיבות לצו ראשון.
9. לאור האמור, אנו פונים אליכם בבקשה שתיערכו לגיוס הקרוב של כלל תלמידי ישיבות בהתאם לחוק שירות בטחון.
10. אנו סמוכים ובטוחים, כי צה"ל ומשרד הביטחון יעשו כל שביכולתם על מנת להבטיח את כיבוד לשון החוק וכל פעולה של דחיית שירות, או מתן פטור תהיה אך ורק בהתאם לדין.

בכבוד רב,

יובל אוחיון

רכז מחלקת מדיניות וחקיקה

הידי נגב, עו"ד

מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

נספח ע/5

העתק מכתבה של העותרת אל חברי
הממשלה ה-37, שר הביטחון
והרמטכ"ל, ובהעתק ליועצת
המשפטית לממשלה, מבוקר יום
25.6.2023

עמ' 52

25 יוני 2023, ו' תמוז תשפ"ג

לכבוד

רה"ל הרצי הלוי	חברי הממשלה ה-37	חה"כ יואב גלנט
ראש המטה הכללי	באמצעות מזכיר הממשלה	שר הביטחון
המטה הכללי	משרד ראש הממשלה	משרד הביטחון
<u>תל אביב</u>	<u>ירושלים</u>	<u>תל אביב</u>

שלום רב,

הנדון: החלטה על אי-גיוס חרדים לצה"ל בניגוד להוראות החוק – בחוסר

סמכות ודינה בטלות

סימוכין: מכתבנו אל שר הביטחון והרמטכ"ל מיום 11.6.2023.

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליכם בבקשה להיערך לגיוס כלל תלמידי הישיבות החל מיום 30.6.2023, והכל כפי שיפורט להלן:

1. כפי שהובהר במכתבנו שבסימוכין מיום 11.6.2023, חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות בטחון"), אשר מסדיר את הסמכות החוקית ליתן דחיית שירות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בגיוס לצבא – קובע כי ההסדר המיוחד יפוג ביום 30.6.2023. לכן, פנינו אל שר הביטחון וראש המטה הכללי בבקשה להיערך לגיוס שוויוני גם אל תלמידי הישיבות החרדים, והכל בהתאם למצוות החוק.

2. והנה, היום פורסם בתקשורת,¹ כי שר הביטחון והממשלה עתידים לקבל החלטה לפיה שר הביטחון יורה לצה"ל לא לאכוף גיוס על חרדים ש"תורתם אומנותם", בניגוד גמור להוראות חוק שירות בטחון ובחוסר סמכות ברור.

3. למעשה, כל החלטה של שר הביטחון ליתן פטור לתלמידי הישיבות בניגוד להוראות חוק שירות הביטחון ובחוסר סמכות – דינה הוא בטלות והיא החלטה עבריינית המנוגדת לפסיקת בית המשפט העליון בנושא.

4. כידוע, בבג"ץ 3267/97 רובינשטיין ואח' נ' שר הביטחון (אר"ש, 9.12.1998) (להלן: "עניין רובינשטיין"), כבר נקבע בבית המשפט העליון בהרכב של 11 שופטים, כי: הסמכות למתן פטור גורף מגיוס לבני הישיבות לא נתונה לשר הביטחון, וכי יש לחוקק חוק שיסדיר את העניין. כלומר, כבר בעניין רובינשטיין נקבע כי אין לשר הביטחון כל סמכות לכפות הסדר גיוס מפלה הפוגע פגיעה אנושה בעקרון השיוויון – וכל פגיעה בזכות יסוד עליה להיעשות בחקיקה של הכנסת.

5. יצוין, כי היה על הממשלה לחוקק הסדר גיוס חדש לתלמידי הישיבות – ולאחר שהתרשלה, בכוונת מכוון, לעשות כן למרות התחיבותה לבג"ץ בשש השנים האחרונות – אין שר הביטחון כעת יכול להנחות את הצבא בחוסר סמכות.

6. אין אלו דברים חדשים. נזכיר כי גם לאחר ביטולו של חוק טל בשנת 2012, התחיל צה"ל בגיוסם של

¹ לפי דיווח של העיתונאי יקי אדמקר: הממשלה צפויה לאשר היום הצעת החלטה לפיה שר הביטחון יורה לצה"ל לא לאכוף גיוס על חרדים ש"תורתם אומנותם", זאת למרות שתוקף ההסדר החוקי שמהווה בסיס לפטור שהם מקבלים יפוג בסוף החודש.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

תלמידי הישיבות. אז, לאחר שלא היה הסדר גיוס אחר לפי החוק התנועה הגישה את עתירתה (בג"ץ 5823/12 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הבטחון** (נבו 01.04.2014)), וצה"ל השיב כי החל בהערכות לקליטת חרדים ביחידות מתאימות להם, וכי נשלחו צווי גיוס.

7. עוד יצוין, כי בית המשפט העליון כבר התייחס לבעייתיות שבחקיקת הסדר זמני לגיוס חרדים, אז פירטה כבי הנשיאה נאור בפסקה 67 לפסק הדין בבג"ץ 1877/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת** (אר"ש 12.9.2017), כי גם לעמדת המדינה וגם לפי פרשנות בית המשפט העליון את החוק, אין כל הסדר קבע אחר ליום 30.6.2023 בו נגמרת תקופת ההסתגלות השנייה.

8. יוזכר, כי לפי הנתונים שפורסמו על ידי אכ"א, לאחר כניסת בטלותו של חוק טל, חל זינוק משמעותי ביותר בגיוסם של בני הישיבות לשירות צבאי, וגם נצפתה התייצבות באחוזים גבוהים מאוד של תלמידי הישיבות לצו ראשון.

9. לאור האמור, אנו פונים אליכם בבקשה שתפעלו רק בד' אמותיו של החוק – כל החלטה שונה מהיערכות לגיוס הקרוב של כלל תלמידי ישיבות בהתאם להוראות חוק שירות בטחון תהיה החלטה בחוסר סמכות.

10. אנו סמוכים ובטוחים, כי צה"ל ומשרד הביטחון יעשו כל שביכולתם על מנת להבטיח את כיבוד לשון החוק וכל פעולה של דחיית שירות, או מתן פטור תהיה אך ורק בהתאם לדין.

בכבוד רב,

יובל אוחיון

רכז מחלקת מדיניות וחקיקה

הידי נגב, עו"ד

מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

העתק:

עו"ד גלי בהרב-מיארה, היועצת המשפטית לממשלה.

נספח ע/6

העתק מכתבה של העותרת אל
היועצת המשפטית לממשלה, מיום

26.6.2023

עמ' 55

26 יוני 2023, ז' תמוז תשפ"ג

לכבוד

עו"ד גלי בהרב מיארה
 היועצת המשפטית לממשלה
 משרד המשפטים
 ירושלים
 שלום רב,

הנדון: החלטת הממשלה על אי-גיוס חרדים לצה"ל בניגוד להוראות החוק

הלכת בית המשפט העליון – מקימה מניעה משפטית

סימוכין: מכתבנו מיום 25.6.2023.

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אלייך בבקשה שתנחי את שר הביטחון לפעול בהתאם להוראות החוק והדין, והכל כפי שיפורט להלן:

1. כפי שהובהר במכתבנו שבסימוכין, חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות בטחון"), אשר מסדיר את הסמכות החוקית ליתן דחיית שירות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בגיוס לצבא – קובע כי ההסדר המיוחד יפוג ביום 30.6.2023. לכן, פנינו אל שר הביטחון וראש המטה הכללי בבקשה להיערך לגיוס שוויוני גם אל תלמידי הישיבות החרדים, והכל בהתאם למצוות החוק.

2. והנה, אתמול החליטה הממשלה, כי שר הביטחון יורה לצה"ל לא לאכוף גיוס על חרדים ש"תורתם אומנותם", בניגוד גמור להוראות חוק שירות בטחון, בחוסר סמכות ברור ובניגוד להלכת בית המשפט העליון בסוגיה.

3. למעשה, סעיף 3 להחלטה מספר 682 של הממשלה מיום 25.6.2023: "כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צרכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות, וזאת עד ליום 31 במרץ 2024", נגועה בחוסר סמכות והיא החלטה עבריינית המנוגדת לפסיקת בית המשפט העליון בנושא – מכאן שהיא עליך לקבוע כי חלה מניעה משפטית.

4. כידוע, בבג"ץ 3267/97 רובינשטיין ואח' נ' שר הביטחון (אר"ש, 9.12.1998) (להלן: "עניין רובינשטיין"), כבר נקבע בבית המשפט העליון בהרכב של 11 שופטים, כי: הסמכות ליתן פטור גורף מגיוס לבני הישיבות לא נתונה לשר הביטחון, וכי יש לחוקק חוק שיסדיר את העניין. כלומר, כבר בעניין רובינשטיין נקבע כי אין לשר הביטחון כל סמכות לכפות הסדר גיוס מפלה הפוגע פגיעה אנושה בעקרון השיוויון – וכל פגיעה בזכות יסוד עליה להיעשות בחקיקה של הכנסת.

5. יצוין, כי היה על הממשלה לחוקק הסדר גיוס חדש לתלמידי הישיבות – ולאחר שהתרשלה, לעשות כן למרות התחייבותה לבג"ץ בשש השנים האחרונות – אין שר הביטחון כעת יכול להנחות את הצבא בחוסר סמכות.

6. אין אלו דברים חדשים. נזכיר כי גם לאחר ביטולו של חוק טל בשנת 2012, התחיל צה"ל בגיוסם של תלמידי הישיבות. אז, לאחר שלא היה הסדר גיוס אחר לפי החוק התנועה הגישה את עתירתה (בג"ץ 5823/12 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון (נבו 01.04.2014)), וצה"ל השיב כי החל

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

בהערכות לקליטת חרדים ביחידות מתאימות להם, וכי נשלחו צווי גיוס.

7. עוד יצוין, כי בית המשפט העליון כבר התייחס לבעייתיות שבחקיקת הסדר זמני לגיוס חרדים, אז פירטה כב' הנשיאה נאור בפסקה 67 לפסק הדין בבג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' **הכנסת** (אר"ש 12.9.2017), כי גם לעמדת המדינה וגם לפי פרשנות בית המשפט העליון את החוק, אין כל הסדר קבע אחר ליום 30.6.2023 בו נגמרת תקופת ההסתגלות השנייה.
8. יוזכר, כי לפי הנתונים שפורסמו על ידי אכ"א, לאחר כניסת בטלותו של חוק טל, חל זינוק משמעותי ביותר בגיוסם של בני הישיבות לשירות צבאי, וגם נצפתה התייצבות באחוזים גבוהים מאוד של תלמידי הישיבות לצו ראשון.
9. לאור האמור, אנו פונים אלייך בבקשה שתורי לשר הביטחון והרמטכ"ל לפעול רק בד' אמותיו של החוק – עלייך להורות לשר הביטחון לגייס ולנקוט הליכים לשם גיוס באופן שיויוני.
10. החלטת הממשלה מאתמול, לפעול בניגוד להלכת בית המשפט העליון (עניין רובינשטיין), היא החלטה שמקימה עליה מניעה משפטית – ועלייך חלה החובה להורות זאת בהתאם לתפקידך.

בכבוד רב,

יובל אוחיון

רכז מחלקת מדיניות וחקיקה

הידי נגב, עו"ד

מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

העתק:

שר הביטחון, היועצת המשפטית לממשלה.

נספח ע/7

העתק מכתבה של העותרת אל חברי
הממשלה ה-37, שר הביטחון,
הרמטכ"ל, וליועצת המשפטית
לממשלה, מבוקר יום 29.6.2023

עמ' 58

29 יוני 2023, יי תמוז תשפ"ג

לכבוד

עו"ד גלי בהרב מיארה היועצת המשפטית לממשלה משרד המשפטים <u>ירושלים</u>	רא"ל הרצי הלוי ראש המטה הכללי צבא הגנה לישראל <u>תל אביב</u>	חברי הממשלה ה-37 משרד ראש הממשלה <u>ירושלים</u>	חה"כ יואב גלנט שר הביטחון משרד הביטחון <u>תל אביב</u>
--	---	---	--

שלום רב,

הנדון: החלטת הממשלה על אי-גיוס חרדים לצה"ל התקבלה בניגוד לחוק

שירות בטחון ופוגעת אנושות בעקרון השוויון

סימוכין: מכתבנו אל שר הביטחון והרמטכ"ל מיום 11.6.2023; מכתבנו אליכם מיום 25.6.2023.

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליכם בבקשה שתבטלו את החלטת הממשלה האחרונה מיום 25.6.2023, ותנחו את שר הביטחון לפעול בהתאם להוראות החוק המחייבות, והכל כפי שיפורט להלן:

- כפי שהובהר במכתבינו שבסימוכין, חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות בטחון"), אשר מסדיר את הסמכות החוקית ליתן דחיית שירות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בגיוס לצבא – קובע כי ההסדר המיוחד יפוג מחר ביום 30.6.2023. לכן, פנינו אל שר הביטחון וראש המטה הכללי ביום 11.6.2023 בבקשה שיערכו לגיוס שוויוני גם של תלמידי הישיבות החרדים, והכל בהתאם למצוות החוק.
- למרות זאת, החליטה הממשלה ביום 25.6.2023, כי הממשלה תנחה את שר הביטחון להורות לצה"ל לא לאכוף גיוס על חרדים ש"תורתם אומנותם", בניגוד גמור להוראות חוק שירות בטחון ובניגוד להלכת בית המשפט העליון בסוגיה משנת 1998.
- למעשה, סעיף 3 להחלטה מספר 682 של הממשלה מיום 25.6.2023: "כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צרכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות, וזאת עד ליום 31 במרץ 2024", נגועה בחוסר סמכות והיא החלטה עבריינית המנוגדת לא רק לחוק, אלא גם לפסיקת בית המשפט העליון בעניין זה ממש משנת 1998 – מכאן שעליכם לשנות את החלטה כד שתהיה בהתאם לחוק.
- כידוע, בבג"ץ 3267/97 רובינשטיין ואח' נ' שר הביטחון (אר"ש, 9.12.1998) (להלן: "עניין רובינשטיין"), כבר נקבע בבית המשפט העליון בהרכב של 11 שופטים, כי: הסמכות ליתן פטור גורף מגיוס לבני הישיבות לא נתונה לשר הביטחון, וכי יש לחוקק חוק שיסדיר את העניין. כלומר, כבר בעניין רובינשטיין נקבע כי אין לשר הביטחון כל סמכות לכפות הסדר גיוס מפלה הפוגע פגיעה אנושה בעקרון השוויון – וכל פגיעה בזכות יסוד עליה להיעשות בחקיקה של הכנסת.
- יצוין, כי היה על הממשלה והכנסת לחוקק הסדר גיוס חדש לתלמידי הישיבות – ולאחר שהתרשלו, לעשות כן למרות התחייבותה לחוקק בשש השנים האחרונות – אין שר הביטחון כעת יכול להנחות את הצבא מבלי שיש לו סמכות לעשות כן בחוק שירות בטחון.

6. אין אלו דברים חדשים. נזכיר כי גם לאחר ביטולו של חוק טל בשנת 2012, התחיל צה"ל בגיוסם של תלמידי הישיבות. אז, לאחר שלא היה הסדר גיוס אחר לפי החוק התנועה הגישה את עתירתה (בג"ץ 5823/12 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הבטחון (נבו 01.04.2014)), וצה"ל השיב כי החל בהערכות לקליטת חרדים ביחידות מתאימות להם, וכי נשלחו צווי גיוס.
7. עוד יצוין, כי בית המשפט העליון כבר התייחס לבעייתיות שבחקיקת הסדר זמני לגיוס חרדים, אז פירטה כב' הנשיאה נאור בפסקה 67 לפסק הדין בבג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (אר"ש 12.9.2017), כי גם לעמדת המדינה וגם לפי פרשנות בית המשפט העליון את החוק, אין כל הסדר קבע אחר ליום 30.6.2023 בו נגמרת תקופתו של הסדר דחיית השירות המיוחד לתלמידי הישיבות.
8. יוזכר, כי לפי הנתונים שפורסמו על ידי אכ"א, לאחר כניסת בטלותו של חוק טל, חל זינוק משמעותי ביותר בגיוסם של בני הישיבות לשירות צבאי, וגם נצפתה התייצבות באחוזים גבוהים מאוד של תלמידי הישיבות לצו ראשון.
9. לאור האמור, אנו פונים אליכם שוב, בבקשה ששר הביטחון והרמטכ"ל יפעלו רק בד' אמותיו של החוק – והחל מיום 30.6.2023 ינקטו בהליכים לשם גיוס כלל האזרחים באופן שיוויוני.
10. החלטת הממשלה כאמור, לפעול בניגוד לחוק ולהלכת בית המשפט העליון (עניין רובינשטיין), היא החלטה שמקימה עליה מניעה משפטית – ואנו פונים אליכם בבקשה שתפעלו לגיוס שיוויוני בלי הבחנה בין דם לדם.

בכבוד רב,

יובל אוחיון

רכז מחלקת מדיניות וחקיקה

הידי נגב, ע"ר

מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה